

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор Центральноукраїнського
державного університету
імені Володимира Винниченка
доктор юридичних наук, професор
Євген СОБОЛЬ

«24» березня 2026 року

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів
дисертації

Курчатової Анжеліки Віталіївни на тему: «Система формування умінь
навчальної самоорганізації студентів у закладах вищої освіти США»,
поданої на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за
спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Витяг з протоколу фахового семінару кафедри освітніх наук
Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка
від 24 березня 2026 року.

ПРИСУТНІ на фаховому семінарі члени кафедри освітніх наук
Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка:
– Філоненко Оксана Володимирівна, доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри освітніх наук.

– Дубінка Микола Михайлович, доктор педагогічних наук, доцент, доцент
кафедри освітніх наук.

– Савченко Наталія Сергіївна, доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри освітніх наук.

– Окольніча Тетяна Володимирівна, доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри освітніх наук.

– Бабенко Тетяна Василівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент
кафедри освітніх наук.

– Ляшенко Ростислав Олександрович, кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри освітніх наук.

– Черненко Олександр Володимирович, кандидат педагогічних наук,
доцент, доцент кафедри освітніх наук.

– Неборак Катерина Олександрівна, ст. викладач кафедри освітніх наук.

Інші присутні на засіданні фахового семінару кафедри освітніх наук
Центральноукраїнського державного університету імені Володимира
Винниченка:

– Курчатова Анжеліка Віталіївна, здобувач.

– Плющ Валентина Миколаївна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри природничих наук і методик їхнього навчання Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

– Рацул Олександр Анатолійович, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри спеціальної освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

– Котелянець Юлія Сергіївна, доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри дошкільної та початкової освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Порядок денний: обговорення основних наукових результатів дисертації Курчатової Анжеліки Віталіївни на тему: «Система формування умінь навчальної самоорганізації студентів у закладах вищої освіти США», поданої на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Рецензенти:

– Філоненко Оксана Володимирівна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри освітніх наук Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

– Савченко Наталія Сергіївна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітніх наук Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

– Дубінка Микола Михайлович, доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри освітніх наук Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Головуючою на засіданні фахового семінару обрано Савченко Наталію Сергіївну, доктора педагогічних наук, професора, професора кафедри освітніх наук Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Савченко Н. С.: Шановні члени кафедри освітніх наук, рецензенти, запрошені. Розпочинаємо засідання: на порядку денному обговорення основних наукових результатів дисертації Курчатової Анжеліки Віталіївни «Система формування умінь навчальної самоорганізації студентів у закладах вищої освіти США», поданої на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана відповідно до науково-дослідної теми кафедри педагогіки та менеджменту освіти Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка (нині кафедра освітніх наук Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка) «Соціально-професійне становлення особистості» (реєстраційний № 0116U003481). Тему дисертаційного дослідження затверджено вченою радою Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка (протокол № 9 від 09 лютого 2026 р.).

Для викладу основних положень дисертаційного дослідження слово надається Курчатовій Анжелікі Віталіївні.

Курчатова А. В.: Шановні члени кафедри, рецензенти, присутні дозвольте представити результати дисертаційного дослідження на тему: «Система формування умінь навчальної самоорганізації студентів у закладах вищої освіти США».

Сучасний етап розвитку світової вищої освіти характеризується поглибленням процесів глобалізації, інтернаціоналізації та зростанням вимог до якості підготовки фахівців, здатних до безперервного навчання, саморозвитку й ефективної саморегуляції освітньої діяльності. У цьому контексті формування умінь навчальної самоорганізації студентів розглядається як одна з ключових науково-педагогічних проблем, що має міждисциплінарний і міжнародний характер та перебуває в полі уваги сучасної порівняльної педагогіки.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю глибокого теоретичного осмислення та системного порівняльного аналізу моделей формування навчальної самоорганізації студентів у різних національних системах вищої освіти. Заклади вищої освіти США становлять значний науковий інтерес як один із найбільш впливових і концептуально сформованих освітніх просторів світу, у якому ідеї студентоцентрованого навчання, академічної автономії, відповідальності за результати навчання та інституційної підтримки самостійної освітньої діяльності студентів реалізуються на системному рівні.

Система формування умінь навчальної самоорганізації студентів у закладах вищої освіти США вирізняється багаторівневістю, інституційною різноманітністю та інтеграцією формальної, неформальної й інформальної освіти. Вона ґрунтується на поєднанні педагогічних, організаційних, психологічних і соціокультурних чинників, зокрема: гнучких освітніх траєкторій, розвинених механізмів академічного консультування, тьюторства і менторства, цифрових освітніх платформ, а також культури академічної доброчесності та відповідальності. Така комплексність робить американський досвід релевантним об'єктом компаративного аналізу.

З позицій порівняльної педагогіки особливу наукову цінність становить виявлення закономірностей, тенденцій та концептуальних засад формування умінь навчальної самоорганізації студентів у США у співвідношенні з іншими національними моделями вищої освіти, насамперед українською. Умови трансформації вищої освіти України, її інтеграція до європейського та світового освітнього простору, реалізація компетентнісного підходу та ідей навчання впродовж життя зумовлюють потребу в науково обґрунтованому запозиченні та адаптації зарубіжного досвіду.

Обґрунтованість вибору теми також визначається недостатнім рівнем систематизованих порівняльно-педагогічних досліджень, присвячених цілісному аналізу саме системи формування умінь навчальної самоорганізації студентів у закладах вищої освіти США, її структурних компонентів, механізмів функціонування та результативності. Це зумовлює потребу в розробленні теоретичної моделі, що дозволить концептуалізувати американський досвід у

порівняльному вимірі та визначити можливості його обґрунтованого використання в національному освітньому контексті.

Отже, вибір теми дисертації є науково доцільним і методологічно обґрунтованим, оскільки сприяє розширенню теоретичного поля порівняльної педагогіки, поглибленню розуміння механізмів розвитку сучасної вищої освіти та виробленню науково обґрунтованих рекомендацій для модернізації системи вищої освіти України.

Аналіз нормативно-законодавчої бази дослідження свідчить, що вища освіта США має децентралізований характер. На федеральному рівні відсутній єдиний закон про вищу освіту в традиційному для європейських країн розумінні. Водночас важливу регулятивну роль відіграють федеральні акти, зокрема Закон про вищу освіту (Higher Education Act), який визначає загальні засади функціонування системи вищої освіти, доступ до освітніх послуг, механізми фінансової підтримки студентів, а також принципи забезпечення якості освіти. У контексті досліджуваної проблематики зазначений документ опосередковано сприяє розвитку умінь навчальної самоорганізації через підтримку академічної мобільності, індивідуальних освітніх траєкторій і відповідальності студентів за власний освітній вибір.

Значну роль у формуванні умов для розвитку навчальної самоорганізації студентів відіграють нормативні документи на рівні штатів, які регулюють діяльність публічних закладів вищої освіти, визначають вимоги до навчальних програм, результатів навчання та систем оцінювання. Законодавство штатів, як правило, закріплює принципи академічної свободи, інституційної автономії та гнучкості освітніх програм, що створює сприятливі передумови для впровадження студентоцентрованих моделей навчання й розвитку самостійної навчальної діяльності.

Окреме місце в нормативному забезпеченні системи вищої освіти США належить діяльності незалежних акредитаційних агентств і професійних асоціацій, які виконують квазінормативну функцію. Акредитаційні стандарти, рекомендації та рамки результатів навчання акцентують увагу на сформованості в студентів навичок саморегульованого навчання, критичного мислення, відповідальності та здатності до навчання впродовж життя. Таким чином, механізми акредитації та забезпечення якості освіти виступають важливим інструментом інституційного стимулювання формування навчальної самоорганізації.

На інституційному рівні нормативну основу формують статuti університетів, академічні політики, кодекси честі, положення про організацію навчального процесу, системи академічного консультування та підтримки студентів. Саме ці документи безпосередньо регламентують вимоги до самостійної роботи студентів, академічної доброчесності, планування навчального навантаження та управління власною освітньою траєкторією. Характерною ознакою американських закладів вищої освіти є чітка фіксація відповідальності студента за результати навчання, що нормативно закріплює пріоритет самоорганізованої навчальної діяльності.

На основі порівняльного аналізу розвитку та успішності формування умінь навчальної самоорганізації студентів у закладах вищої освіти США визначено основні *суперечності* щодо впровадження виявлених ідей і досвіду в Україні між:

– декларованою в нормативних документах необхідністю формування автономного, відповідального за власне навчання студента та переважанням у практиці вищої освіти України традиційно регламентованих, викладацько-центрованих моделей організації навчального процесу, що обмежують розвиток навчальної самоорганізації;

– високим рівнем академічної автономії та інституційної гнучкості, характерним для закладів вищої освіти США, та обмеженими можливостями українських університетів у самостійному проєктуванні освітніх траєкторій студентів, зумовленими централізованим регулюванням і стандартизацією освітнього процесу;

– потребою у сформованості у студентів умінь саморегульованого навчання, управління часом і навчальним навантаженням та недостатньою інтеграцією цілеспрямованих механізмів формування цих умінь у навчальні плани та освітні програми українських закладів вищої освіти;

– наявністю в американських університетах розвинених інституційних структур підтримки навчальної самоорганізації студентів (академічне консультування, тьюторство, менторські програми, центри навчальної підтримки) та фрагментарністю або формальним характером подібних практик в українських закладах вищої освіти;

– орієнтацією зарубіжного досвіду на індивідуальні освітні потреби, відповідальність і проактивну позицію студента та недостатньою готовністю значної частини українських студентів до високого рівня самостійності, що сформувалася в умовах попередніх етапів освітньої соціалізації;

– вимогами сучасного ринку праці та міжнародних освітніх стандартів до здатності випускників до навчання впродовж життя та відсутністю системного моніторингу й оцінювання рівня сформованості умінь навчальної самоорганізації в українських закладах вищої освіти;

– потенціалом використання американського досвіду формування умінь навчальної самоорганізації студентів та недостатнім рівнем науково-методичного забезпечення його адаптації до соціокультурних, інституційних і педагогічних умов функціонування системи вищої освіти України.

Актуальність і соціальне значення представленої проблеми, недостатній рівень її розроблення, а також необхідність розв'язання визначених суперечностей зумовили вибір теми дисертації – **«Система формування умінь навчальної самоорганізації студентів у закладах вищої освіти США»**.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування, цілісний аналіз та наукова інтерпретація системи формування умінь навчальної самоорганізації студентів у закладах вищої освіти США, виявлення її концептуальних засад, структурних компонентів і механізмів функціонування, а також визначення можливостей творчого використання прогресивного американського досвіду в системі вищої освіти України.

Відповідно до мети дослідження передбачається розв'язання таких **завдань**:

1. Проаналізувати теоретичні підходи до проблеми формування умінь навчальної самоорганізації студентів у сучасній педагогічній науці; визначити сутність поняття умінь навчальної самоорганізації студентів у межах різних наукових теорій.

2. Виявити й систематизувати концептуальні моделі формування умінь навчальної самоорганізації студентів у закладах вищої освіти США, розробити авторську концепцію.

3. Охарактеризувати нормативно-організаційні механізми функціонування системи формування умінь навчальної самоорганізації студентів у закладах вищої освіти США.

4. Виокремити структурно-компонентний склад системи формування умінь самоорганізації навчальної діяльності студентів у закладах вищої освіти США.

5. Визначити суб'єктно-рольову структуру та схарактеризувати інституційну підтримку студентів у системі формування умінь навчальної самоорганізації у закладах вищої освіти США.

6. Розробити модель та визначити педагогічні умови, що забезпечують ефективність формування умінь навчальної самоорганізації студентів у практиці американських закладів вищої освіти.

7. Обґрунтувати характерні особливості формування умінь навчальної самоорганізації студентів у закладах вищої освіти США та України.

8. Визначити шляхи екстраполяції ефективного досвіду формування умінь навчальної самоорганізації студентів у закладах вищої освіти США у систему вищої освіти України.

Об'єктом дослідження є освітній процес у закладах вищої освіти США.

Предметом дослідження є система формування умінь навчальної самоорганізації студентів у закладах вищої освіти США, її теоретико-методологічні засади, структурні компоненти, педагогічні умови, форми, методи та інституційні механізми реалізації.

Узагальнимо основні результати дослідження відповідно до логіки поставлених завдань.

Відповідно до першого завдання у роботі здійснено цілісний науково-педагогічний аналіз системи формування умінь навчальної самоорганізації студентів у закладах вищої освіти США як інтегрованого багаторівневого утворення, що охоплює нормативно-правовий, інституційний, організаційно-педагогічний та соціокультурний рівні.

Доведено, що трактування умінь навчальної самоорганізації в теоріях навчальної саморегуляції студентів закладів вищої освіти США відрізняється за концептуальними підходами. У межах соціально-когнітивної теорії (А. Бандура, Б. Циммерман) вони ґрунтуються на активній ролі студента, процесах саморегуляції, самоефективності та соціальному моделюванні. Метакогнітивний підхід (Дж. Флейвелл, П. Пінтріч) акцентує увагу на усвідомленні власного мислення й управлінні пізнавальними стратегіями. Мотиваційна теорія (Е. Дісі, Р. Раян) розглядає навчальну самоорганізацію як результат внутрішньої

мотивації, що виступає ключовим чинником саморегуляції та особистісного розвитку студента.

У науковому дискурсі США уміння навчальної самоорганізації трактуються як ключова компетентність автономного студента, що інтегрує когнітивні, мотиваційні, організаційні та рефлексивні складники й слугує підґрунтям навчання впродовж життя. Узагальнення праць американських дослідників (Б. Циммерман, П. Пінтрич, Ф. Кенді, К. Вайнштейн, Д. Шанк) дало змогу виокремити основні групи таких умінь у студентів закладів вищої освіти США: цілепокладання й планування; управління навчальним часом; самомотивацію та відповідальність; організацію навчального середовища; самоконтроль і саморегуляцію; комунікативно-організаційні уміння; оцінювання власних навчальних результатів.

Аналіз наукової літератури дозволив сформулювати власне визначення основного поняття таким чином: уміння навчальної самоорганізації студентів закладів вищої освіти США є інтегративною системою умінь, що поєднує планувальні, мотиваційні, когнітивні, організаційні та рефлексивні компоненти. Їх сформованість розглядається американськими дослідниками як необхідна умова академічної успішності та підґрунтя для навчання впродовж життя (lifelong learning).

Виокремлено провідні концепції й теорії формування умінь навчальної самоорганізації (self-directed/self-regulated learning), поширені в американській вищій освіті. Розвивально спрямоване навчання ґрунтується на теоріях когнітивного розвитку, конструктивізмі, соціокультурному підході та теоріях розвитку мислення дорослих. Гуманістична теорія навчання (К. Роджерс, А. Маслоу) акцентує увагу на самореалізації, автономії та внутрішній мотивації студента. У межах андрагогіки навчальна самоорганізація розглядається як необхідна умова автономності, відповідальності та навчання впродовж життя. Проблемно орієнтоване навчання передбачає формування цих умінь через активну пізнавальну діяльність і поступове передавання відповідальності студенту. Компетентнісно орієнтована та контекстна освіта зосереджуються на здатності студента ефективно організувати навчальну діяльність у реальних освітніх ситуаціях, що широко використовується у підготовці вчителів у США.

Згідно другого завдання виокремлено провідні концептуальні моделі формування умінь навчальної самоорганізації студентів у закладах вищої освіти США. Циклічна модель саморегуляції В. Циммермана охоплює фази передбачення, виконання та саморефлексії, спрямовані на розвиток самоконтролю й самооцінки. Фазна модель П. Пінтрича деталізує процес саморегуляції через планування, моніторинг, контроль і оцінювання. Соціально-когнітивна модель А. Бандури акцентує роль соціальних взаємодій і самоефективності. Модель В. Вінне та А. Гедвіна розглядає self-regulated learning (SRL) як безперервний цикл вибору й адаптації навчальних стратегій, а евристична модель М. Боекертс – як динамічну взаємодію когнітивних, мотиваційних та емоційних компонентів. Представлено авторську концепцію формування умінь навчальної самоорганізації здобувачів освіти у закладах вищої освіти США, що включає три компоненти: методологічний, теоретичний і технологічний.

Відповідно до третього завдання визначено нормативно-організаційні механізми функціонування системи формування умінь навчальної самоорганізації студентів у закладах вищої освіти США, де вона концептуалізується через категорію SRL. В університетських політиках, акредитаційних вимогах та системі забезпечення якості освіти SRL трактують як складну навчальну компетентність, що підлягає цілеспрямованому формуванню, оцінюванню та інституційному моніторингу.

Нормативна архітектоніка системи формування умінь навчальної самоорганізації студентів у закладах вищої освіти США ґрунтується на механізмах зовнішньої підзвітності та забезпечення якості освіти: на макрорівні – через акредитаційні стандарти й федеральну освітню політику, на мезорівні – через університетські політики, правила та структури відповідальності. У результаті SRL набуває статусу нормативно значущої освітньої цілі, інтегрованої в систему student learning outcomes.

Доведено, що формування умінь навчальної самоорганізації студентів у закладах вищої освіти США здійснюється як цілісна, педагогічно спроектована й інституційно підтримана система, що охоплює інтеграцію SRL у дизайн курсів, оцінювання та зворотний зв'язок, контекстуалізацію навчальних стратегій і розвинену інфраструктуру підтримки (центри академічного успіху, коучинг, академічний супровід, професійний розвиток викладачів).

Згідно четвертого завдання визначено структурно-компонентний склад системи умінь SRL, який репрезентує цілісну інтегративну структуру, що поєднує метакогнітивний, поведінковий та мотиваційний компоненти й забезпечує здатність студента до свідомого управління власною навчальною діяльністю. Метакогнітивний компонент охоплює уміння цілепокладання, стратегічного планування, моніторингу, самоконтролю, рефлексії та самооцінювання результатів навчання, що дає змогу студентові усвідомлювати логіку власної пізнавальної діяльності, коригувати індивідуальні освітні стратегії та прогнозувати результати навчання. Поведінковий компонент передбачає здатність ефективно організовувати навчальне середовище, управляти часовими, інформаційними та цифровими ресурсами, добирати адекватні навчальні стратегії, підтримувати академічну дисципліну та адаптувати власну діяльність до змінних освітніх умов; мотиваційний компонент, який у дослідженні розглядається не лише як внутрішня передумова навчання, а як сформоване уміння підтримувати стійку пізнавальну активність, академічну наполегливість, самоефективність і відповідальність за результати власного навчання в умовах високого академічного навантаження та невизначеності.

Доведено, що взаємодія зазначених компонентів має динамічний і взаємозумовлений характер: розвиток метакогнітивних умінь посилює здатність студента до усвідомленого вибору поведінкових стратегій, тоді як сформована мотиваційна сфера забезпечує внутрішню готовність до тривалої саморегульованої діяльності. У контексті американської вищої освіти така структура SRL розглядається як основа академічної автономії студента, його здатності до безперервного навчання, професійного саморозвитку та успішної адаптації до умов цифровізованого й індивідуалізованого освітнього середовища.

Результати дослідження засвідчили, що ефективність формування умінь SRL залежить від цілеспрямованої педагогічної підтримки, інтеграції саморегулятивних практик у зміст навчальних дисциплін, використання формувального оцінювання, рефлексивних технологій та цифрових інструментів, які стимулюють усвідомлене управління навчальною діяльністю студентів.

Відповідно до п'ятого завдання окреслено суб'єктно-рольову структуру системи формування SRL у закладах вищої освіти США, що реалізується в межах мережевої моделі дидактичної взаємодії. Вона передбачає розподіл педагогічної відповідальності між різними ролями та сервісами (викладання, advising, mentoring, tutoring, coaching), які адресують окремі елементи циклу саморегульованого навчання та забезпечують поступовий перехід студента від зовнішньо регульованого до автономного навчання.

Доведено, що в освітньому контексті США уміння навчальної самоорганізації формуються не ізольовано, а шляхом наскрізної дидактичної інтеграції – від спеціальних курсів академічних навичок до проєктної, дослідницької та міждисциплінарної діяльності в межах фахових дисциплін. Такий підхід забезпечує поєднання предметного змісту з опануванням стратегій цілепокладання, тайм-менеджменту, самоконтролю, рефлексії та самокорекції. Аналіз змісту навчальних дисциплін засвідчує його переорієнтацію з трансляції знань на педагогічно спроектований простір формування навчальних стратегій і метакогнітивних умінь, що відповідає діяльнісно-компетентнісній моделі вищої освіти. Зміст курсів фіксує не лише предметні результати, а й типи інтелектуальних дій, необхідних для роботи з навчальним матеріалом.

Визначено, що методичне забезпечення розвитку навчальної самоорганізації у закладах вищої освіти США функціонує як інфраструктура саморегульованого навчання, інтегруючи активні та компетентнісно орієнтовані методи, mastery-based підходи, формувальне оцінювання, системи зворотного зв'язку та цифрове навчальне середовище. Воно спрямоване на поступове опанування студентами стратегій планування, моніторингу та рефлексії власної навчальної діяльності. Структура методичного забезпечення охоплює навчальні програми, силабуси, інструктивні матеріали, інструменти самоконтролю й рефлексії, а також активні та проблемно-орієнтовані методи навчання. У цьому контексті роль викладача трансформується від транслятора знань до фасилітатора й наставника процесу саморегуляції.

Встановлено, що цифрові платформи та LMS виконують функцію педагогічного каркаса саморегульованого навчання за умови їх інтеграції в цілісну методико-технологічну модель курсу. Критеріями їх педагогічної ефективності є прозорість вимог, структурованість освітнього процесу, доступність, інтегрованість формувального фідбеку, підтримка метакогнітивних дій і аналітична візуалізація навчального прогресу. За відсутності цих умов цифрові інструменти втрачають середовищну функцію й редукуються до ролі сховищ навчальних матеріалів.

Згідно шостого завдання запропоновано модель системи формування умінь навчальної самоорганізації студентів у закладах вищої освіти США, структура якої охоплює взаємопов'язані цільово-ціннісний, нормативно-інституційний,

змістово-процесуальний, організаційно-технологічний та рефлексивно-оцінювальний компоненти. Цільово-ціннісний компонент ґрунтується на принципі студентоцентрованості та орієнтує освітній процес на розвиток здатності студента до автономного управління навчальною діяльністю, формування мотиваційно-ціннісної готовності до саморегуляції, розвиток когнітивних і метакогнітивних умінь, оволодіння операційними навичками організації навчання, узгодження індивідуальних стратегій з learning outcomes. Нормативно-інституційний компонент визначає рамки педагогічної реалізації SRL як інституційного пріоритету, закріпленого в університетських політиках, стандартах оцінювання та форматах організації навчання, зокрема через First-Year Experience, First-Year Seminar і систему academic advising. Змістово-процесуальний компонент забезпечує інтеріоризацію умінь самоорганізації через наскрізну інтеграцію SRL у зміст дисциплін та використання активних, проблемно-орієнтованих, дослідницьких і рефлексивних методів навчання. Організаційно-технологічний компонент виконує інструментальну функцію реалізації моделі, де LMS постає як педагогічний каркас управління навчальною діяльністю в часі та просторі. Рефлексивно-оцінювальний компонент забезпечує завершеність циклу саморегульованого навчання, сприяючи усвідомленню ефективності обраних стратегій і корекції подальших навчальних дій.

Обґрунтовано педагогічні умови ефективності моделі: використання цифрових технологій як інструментів саморегуляції; підготовка викладачів до фасилітації, менторського й коучингового супроводу SRL; поєднання академічної свободи студентів із чітко визначеними та прозорими очікуваннями результатів навчання.

Відповідно до сьомого завдання визначено характерні особливості розвитку системи формування умінь навчальної самоорганізації студентів у закладах вищої освіти США та України. Перша особливість полягає у відмінностях концептуально-парадигмальних засад формування умінь навчальної самоорганізації студентів: у США ця проблема розв'язується через концепцію SRL як педагогічно спроектований багатокомпонентний процес, інтегрований у зміст, методи та результати навчання, тоді як в Україні навчальна самоорганізація переважно розглядається як інтегральна освітня компетентність, пов'язана із самостійністю та відповідальністю здобувача освіти. Друга особливість стосується інституційної підтримки навчальної самоорганізації: у США SRL інтегровано в політики student success, академічного консультування, First-Year Experience та системи підтримки студентів, тоді як в Україні переважає нормативне закріплення автономії здобувачів вищої освіти без достатнього рівня її інституційної та методичної операціоналізації. Третя особливість пов'язана з методичними підходами до вбудовування умінь самоорганізації в освітній процес: у США SRL функціонує як наскрізний і часто «прихований» результат освітніх програм та навчальних дисциплін, що реалізується через спеціально спроектований освітній дизайн, формувальне оцінювання й рефлексивні практики, тоді як в Україні домінують активні, інтерактивні та проектні методи навчання без цілісного SRL-дизайну. Четверта особливість полягає у різних підходах до цифровізації освітнього процесу: у США цифрові платформи та LMS

розглядаються як педагогічно організовані екосистеми підтримки саморегуляції, що забезпечують моніторинг прогресу, рефлексію та персоналізацію навчання, тоді як в Україні цифровізація здебільшого реалізується через організаційно-контрольну логіку управління освітнім процесом. П'ята особливість виявляється у трансформації професійної ролі викладача: у США викладач виступає фасилітатором, наставником і дизайнером саморегульованого навчання, тоді як в українській вищій освіті актуалізується потреба у спеціальній методичній підготовці науково-педагогічних працівників до супроводу навчальної самоорганізації студентів.

Згідно до восьмого завдання виокремлено шляхи екстраполяції ефективного досвіду формування умінь навчальної самоорганізації студентів у закладах вищої освіти США у систему вищої освіти України. Перший шлях: запуск проєкту «перший рік», котрий орієнтований на створення програм академічної адаптації першокурсників, які вводять студентів у культуру саморегульованого навчання в умовах індивідуальних освітніх траєкторій. Другий шлях: зміна ролі викладача через програму «викладач-фасилітатор», який пов'язаний із трансформацією педагогічної ролі викладача в умовах індивідуальних навчальних планів, методичну підготовку викладачів до роботи з автономією студентів, проєктування завдань, що «вмикають» саморегулятивні дії. Третій шлях: використання ідеї «партнерство-обмін», що відображає можливості міжінституційної та міжнародної співпраці як ресурсу розвитку SRL. Це: програми академічної мобільності, спільні курси, міжуніверситетські освітні модулі та обміни педагогічним досвідом. Четвертий шлях: створення об'єднання «альянс-інфраструктура», що пов'язано із розвитком інституційної та цифрової інфраструктури підтримки індивідуальних освітніх траєкторій і SRL. Йдеться про створення або посилення центрів навчальної підтримки, систем академічного консультування, тьюторських сервісів і цифрових середовищ, що забезпечують прозорість вибору, моніторинг прогресу та аналітично-рефлексивний супровід навчання.

Дякую за увагу!

Здобувачці було задано **10 запитань**, на які вона надала обґрунтовані відповіді та пояснення.

Запитання задавали:

Окольніча Тетяна Володимирівна, професор кафедри освітніх наук, доктор педагогічних наук, професор. Шановна Анжеліко Віталіївно, уточніть, які концептуальні моделі формування умінь навчальної самоорганізації студентів у закладах вищої освіти США розглянуто у дослідженні?

Курчатова А. В.: Дякую за запитання. Виокремлено концептуальні моделі формування умінь навчальної самоорганізації студентів у закладах вищої освіти США: циклічна модель саморегуляції (В. Циммерман), котра включає такі ключові фази циклу: передбачення, виконання, самореакція/саморефлексія, що сприяє розвитку навичок самоконтролю, самооцінки та веде до більш усвідомленої самоорганізації; фазна модель (П. Пінтрич), котра розширює циклічний підхід, деталізуючи процес саморегуляції на чотири фази: планування і генерування цілей, моніторинг і контроль, рефлексія і оцінка; соціально-

когнітивна модель (А. Бандура), де саморегуляція розглядається в контексті соціальних взаємодій, віри у власні сили (self-efficacy); модель В. Вінне та А. Гедвіна, котра деталізує знання, стратегії та моніторинг, роблячи акцент на тому, що SRL полягає у постійному циклі вибору стратегій і їх адаптації відповідно до того, що відбувається на кожному кроці навчання; евристична модель навчальної самоорганізації (М. Бокертс), котра розглядає саморегульоване навчання як динамічний процес взаємодії когнітивних, мотиваційних та емоційних компонентів.

Котелянець Юлія Сергіївна, доцент кафедри дошкільної та початкової освіти, доктор педагогічних наук, доцент. Шановна Анжеліко Віталіївно, які основні концепції і теорії щодо формування навичок самостійного навчання у студентів США є найбільш популярними в американській педагогіці та вищій освіті?

Курчатова А. В.: Дякую за запитання. Виокремлено основні концепції і теорії щодо формування навичок самостійного навчання (self-directed / self-regulated learning) у студентів США, котрі є найбільш популярними в американській педагогіці та вищій освіті. Розвивально спрямоване навчання у вищій освіті США (Developmental / Cognitive Development-Oriented Learning). У США розвивальне навчання реалізується через психолого-педагогічні теорії розвитку мислення, пізнання та саморегуляції студента, такі як когнітивна психологія, конструктивізм, соціокультурний підхід, теорії розвитку мислення дорослих. Гуманістично спрямована теорія навчання (К. Роджерс, А. Маслоу), сутність котрої визначається як навчання спрямоване на самореалізацію, автономію студента, розвиток внутрішньої мотивації. У контексті теорії навчання дорослих (андрагогіки) формування умінь навчальної самоорганізації є необхідною умовою ефективного навчання, забезпечує автономність, відповідальність, сприяє навчанню впродовж життя (lifelong learning). Проблемно спрямоване навчання у закладах вищої освіти США передбачає, що уміння навчальної самоорганізації студентів формуються через активну пізнавальну діяльність, проблемні завдання та поступове передавання відповідальності студенту. Сутність теорії компетентісно орієнтованої освіти полягає в орієнтації освітнього процесу на формування здатності студента ефективно організовувати власну навчальну діяльність. До особливостей контекстного навчання (context-based/contextual learning) науковці відносять навчання на реальних педагогічних ситуаціях.

Рацул Олександр Анатолійович, професор кафедри спеціальної освіти, доктор педагогічних наук, професор. Шановна Анжеліко Віталіївно, у мене до Вас 2 запитання: 1. Розкрийте основні підходи до визначення сутності поняття умінь навчальної самоорганізації у межах різних теорій з проблеми навчальної самоорганізації студентів у закладах вищої освіти США? 2. Уточніть шляхи ефективного формування умінь навчальної самоорганізації студентів засобами систематизації прогресивного досвіду закладів вищої освіти США?

Курчатова А. В.: Дякую за запитання. Доведено, що сутність поняття умінь навчальної самоорганізації у межах різних теорій з проблеми навчальної

саморганізації студентів у закладах вищої освіти США різняться за концептуальними підходами. У межах соціально-когнітивної теорії (А. Бандура, Б. Циммерман) уміння навчальної самоорганізації базуються на активній ролі студента у власному навчанні, механізмах саморегуляції та здатності до самоефективності й соціального моделювання. У межах метакогнітивного підходу (Дж. Флейвелл, П. Пінтріч) сутність поняття умінь навчальної самоорганізації студентів акцентована на усвідомленні студентом власного мислення та на здатності самостійно керувати пізнавальними стратегіями. У межах мотиваційної теорії (Е. Дісі та Р. Раян) сутність феномену умінь навчальної самоорганізації студентів полягає в тому, що ефективна навчальна самоорганізація визначається як результат внутрішньої мотивації студента до навчання та особистісного розвитку, а мотивація розглядається як ключовий чинник саморегуляції та навчальної самоорганізації.

Щодо другого питання зазначимо, що у роботі виокремлено шляхи ефективного формування умінь навчальної самоорганізації студентів засобами систематизації прогресивного досвіду закладів вищої освіти США (академічне консультування, тьюторство, менторські програми, цифрові освітні середовища); класифікацію форм і методів формування умінь навчальної самоорганізації студентів у вищій освіті, уточнивши їх зміст і функціональне призначення в умовах децентралізованого освітнього простору США

Плющ Валентина Миколаївна, професор кафедри природничих наук і методик їхнього навчання, доктор педагогічних наук, професор. Шановна Анжеліко Віталіївно, у мене до Вас 2 запитання: 1. Що передбачає включеність студента в багаторівневий простір взаємодій у закладах вищої освіти США? 2. Яке місце займає поведінковий блок в структурі системи умінь SRL студентів?

Курчатова А. В.: Дякую за запитання. У закладах вищої освіти США нині концептуалізується перехід до мережевої моделі дидактичної взаємодії, включеності студента в багаторівневий простір взаємодій, де педагогічний вплив розподіляється між різними ролями, службами та форматами підтримки. Така мережевість не знімає значення викладача, але змінює конфігурацію відповідальності: університетська система не покладається на єдиного «центрального регулятора» навчання, а створює множинні точки входу в підтримку, що адресують різні аспекти саморегуляції. Мережева модель взаємодії виявляється в чіткому функціональному розмежуванні їхніх ролей та різних типів взаємодії: когнітивно-дидактичні (у курсі), консультативно-навігаційні (через advising), соціально-адаптаційні (через mentoring), стратегічно-тренувальні (через tutoring/writing support), а також рефлексивно-поведінкові (через coaching). Звідси випливає структурна необхідність багаторівневої системи ролей: кожна роль «працює» з окремими елементами циклу SRL, підсилюючи ті складові, які в студента можуть бути недостатньо розвинені на певному етапі навчання.

Щодо другого запитання варто зазначити, що поведінковий блок у структурі системи умінь SRL студентів забезпечує його практичну реалізацію, виступаючи своєрідним «виконавчим механізмом» системи самоорганізації. Він передбачає

формування таких умінь, як: уміння організовувати власне навчальне середовище, інформаційні та цифрові інструменти, соціальні контакти, а також власну енергію й увагу, а також визначає його операційність, тобто здатність студента раціонально розподіляти ресурси відповідно до поставлених цілей, вимог курсу та індивідуальних можливостей, застосовувати власні навчальні стратегії, а також здатність підтримувати робочий темп, долати втому, відкладати миттєве задоволення заради досягнення віддалених навчальних цілей, а також відновлювати продуктивність після невдач.

Бабенко Тетяна Василівна, доцент кафедри освітніх наук, кандидат педагогічних наук, доцент. Шановна Анжеліко Віталіївно, у мене до Вас 2 запитання: 1. Розкрийте шляхи реалізації першої педагогічної умови – використання цифрових технологій як інструментів саморегуляції. 2. Конкретизуйте завдання та основні функції системи формування умінь навчальної самоорганізації студентів у закладах вищої освіти США?

Курчатова А. В.: Дякую за запитання. Перша педагогічна умова – використання цифрових технологій як інструментів саморегуляції. У площині планування цифрове середовище забезпечує студенту прозорий каркас організації навчання: календарі, дедлайни, автоматичні нагадування, мапи курсу та модульна логіка допомагають перетворювати загальну навчальну мету на послідовність керованих кроків і проміжних цілей. На фазі самомоніторингу використовуються інструменти, що перетворюють навчальну активність на дані, доступні для інтерпретації самим студентом: панелі прогресу, журнал оцінок, логи активності, індикатори виконання модулів і звіти про замученість. На фазі рефлексії цифрова підтримка здійснюється через інструменти, що стимулюють метакогнітивне осмислення власних стратегій: онлайн-журнали, цифрові щоденники, інтерактивні модулі рефлексії, неоцінювані опитування, дискусійні простори, «wgarpers» до тестів і завдань.

Щодо другого запитання: у роботі визначено завдання системи формування умінь навчальної самоорганізації студентів у закладах вищої освіти США, до них віднесено: формування у студентів мотиваційно-ціннісної готовності до самостійного управління власним навчанням; розвиток когнітивних і метакогнітивних умінь (цілепокладання, планування, моніторингу та самокорекції); оволодіння операційно-діяльними вміннями організації часу, навчального навантаження та освітньої траєкторії; інтеграція рефлексивно-оцінювальних практик у щоденну навчальну діяльність студентів; забезпечення узгодженості індивідуальних навчальних стратегій студентів з learning outcomes освітніх програм. Визначено основні функції: розвивальна функція моделі, що полягає в підтримці мотивації та академічної self-efficacy; освітня функція моделі, що спрямована на формування когнітивних і метакогнітивних стратегій; компенсаторна функція моделі, що спрямована на подолання дефіцитів попередньої підготовки та нерівномірності стартових можливостей студентів; організаційно-координуюча функція моделі полягає в інтеграції академічних і сервісних структур, діагностично-моніторингова функція моделі, що забезпечує вимірювання динаміки SRL і результативності навчання.

Ляшенко Ростислав Олександрович, доцент кафедри освітніх наук, кандидат педагогічних наук, доцент. Шановна Анжеліко Віталіївно, які технологічні інструменти та цифрові платформи сприяють формуванню умінь навчальної самоорганізації студентів у закладах вищої освіти США?

Курчатова А. В.: Дякую за запитання. Визначено технологічні інструменти та цифрові платформи формування умінь навчальної самоорганізації студентів у закладах вищої освіти США. Показано, що на відміну від традиційних форм методичного забезпечення, цифрові інструменти інтегрують у єдину систему цілі навчання, зміст, часову організацію, критерії оцінювання та зворотний зв'язок, роблячи ці елементи доступними для постійного аналізу й корекції з боку самого студента. У цьому сенсі технологічні рішення виконують функцію «педагогічного каркаса», що спрямовує навчальну активність. Технологічне забезпечення в даному контексті передбачає узгодженість кількох взаємопов'язаних компонентів: цифрової платформи, дизайну курсу, формувального оцінювання та ролі викладача. Цифрова платформа задає технічні та організаційні межі навчального середовища; дизайн курсу визначає логіку розміщення контенту, послідовність завдань і когнітивне навантаження; формувальне оцінювання забезпечує постійний зворотний зв'язок і підтримує рефлексивний вимір навчання; роль викладача трансформується від транслятора знань до інструктора, коуча й дизайнера освітнього середовища.

Черненко Олександр Володимирович, доцент кафедри освітніх наук, кандидат педагогічних наук, доцент. Шановна Анжеліко Віталіївно, уточніть, яку роль відіграє інструкційна підтримка саморегульованого навчання у розвитку умінь навчальної самоорганізації?

Курчатова А. В.: Дякую за запитання. Центральне місце в методичному забезпеченні розвитку умінь навчальної самоорганізації посідає інструкційна підтримка саморегульованого навчання, оскільки вона забезпечує керований перехід студента від зовнішньо організованої діяльності до внутрішньо регульованої. До методичних прийомів можна віднести: керовані запитання, чек-листи самоконтролю, мікрозавдання на постановку цілей і планування, структуровані рефлексивні записи, функціональне оцінювання, формувальне оцінювання, самооцінка та взаємооцінка, конструктивний фідбек.

ВИСТУПИЛИ

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Філоненко Оксана Володимирівна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри освітніх наук Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Актуальність дисертаційного дослідження зумовлена сучасними трансформаційними процесами у сфері вищої освіти, які відбуваються під впливом глобалізаційних та інтернаціоналізаційних тенденцій, цифровізації освітнього середовища та посилення конкуренції на міжнародному ринку освітніх послуг. За цих умов підвищуються вимоги до професійної підготовки фахівців,

здатних до безперервного навчання, саморозвитку, саморегуляції та ефективної організації власної освітньої діяльності. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває проблема формування вмінь навчальної самоорганізації студентів як важливої складової їхньої професійної та особистісної компетентності. Зазначена проблематика набуває особливого значення в контексті реалізації компетентнісного підходу та концепції навчання впродовж життя, які визначають стратегічні напрями модернізації системи вищої освіти України.

Основні наукові положення, концептуальні, методологічні підходи, висновки, презентовані у дисертації, достатньою мірою обґрунтовані, базуються на аналізі праць зарубіжних і вітчизняних учених. Автором логічно сформульовано структурні компоненти: мету, завдання, об'єкт та предмет дослідження, які відповідають темі дисертації.

Досягненню сформульованої в роботі мети сприяв ретельний аналіз теоретико-методологічних засад дослідження. Для досягнення мети та розв'язання поставлених завдань у дослідженні використано комплекс взаємопов'язаних загальнонаукових, теоретичних, емпіричних та спеціальних порівняльно-педагогічних методів.

Наукова значущість обраної теми зумовлена необхідністю здійснення системного порівняльно-педагогічного аналізу підходів до розвитку навчальної самоорганізації студентів у зарубіжній освітній практиці, зокрема у закладах вищої освіти США. Американська система вищої освіти характеризується впровадженням студентоцентрованого навчання, розвиненими механізмами академічної автономії, ефективними системами академічного консультування та інституційної підтримки саморегульованого навчання. Поєднання нормативно-правових механізмів забезпечення якості освіти, індивідуалізованих освітніх траєкторій, цифрових технологій та культури академічної відповідальності формує цінний досвід, який може бути творчо осмислений і використаний у процесі модернізації української системи вищої освіти.

У роботі здійснено цілісний науково-педагогічний аналіз системи формування умінь навчальної самоорганізації студентів у закладах вищої освіти США як інтегрованого багаторівневого утворення, що охоплює нормативно-правовий, інституційний, організаційно-педагогічний та соціокультурний рівні.

Не викликає сумнівів і практичне значення одержаних результатів. Практичне значення результатів дослідження полягає в тому, що теоретичні положення, узагальнення та висновки можуть бути використані для вдосконалення організації освітнього процесу в закладах вищої освіти України з метою підвищення ефективності формування умінь навчальної самоорганізації студентів. Матеріали дослідження можуть бути використані:

– під час розроблення та коригування освітніх програм, академічних політик, положень про організацію навчального процесу, систем академічного консультування, тьюторства й менторської підтримки студентів;

– у практиці закладів вищої освіти України для впровадження інституційних механізмів формування умінь навчальної самоорганізації студентів, зокрема шляхом використання адаптованих елементів американського досвіду

(індивідуальні освітні траєкторії, центри навчальної підтримки, цифрові освітні середовища);

– у діяльності науково-педагогічних працівників з метою вдосконалення методики організації самостійної роботи студентів, розвитку навичок саморегульованого навчання, планування та рефлексії навчальної діяльності в межах навчальних дисциплін;

– у системі підвищення кваліфікації та професійного розвитку викладачів під час розроблення програм тренінгів, семінарів і методичних рекомендацій, спрямованих на формування компетентностей супроводу студентської навчальної самоорганізації;

– у процесі підготовки здобувачів вищої освіти та аспірантів як навчально-методичний матеріал для викладання дисциплін із порівняльної педагогіки, педагогіки вищої школи, освітнього менеджменту, а також під час виконання курсових, магістерських і дисертаційних досліджень.

Окремо варто наголосити на репрезентативності запропонованої моделі системи формування умінь навчальної самоорганізації студентів у закладах вищої освіти США, структура якої охоплює взаємопов'язані цільово-ціннісний, нормативно-інституційний, змістово-процесуальний, організаційно-технологічний та рефлексивно-оцінювальний компоненти.

У роботі визначено тенденції розвитку проблеми формування умінь навчальної самоорганізації студентів у закладах вищої освіти США та України. Виокремлено шляхи екстраполяції ефективного досвіду формування умінь навчальної самоорганізації студентів у закладах вищої освіти США у систему вищої освіти України. Це підвищує рівень довіри до сформульованих висновків, засвідчує їхню достовірність і свідчить про наукову обґрунтованість запропонованих положень.

Узагальнення отриманих результатів підтвердило досягнення мети та успішне виконання завдань дисертаційного дослідження, що має новизну і практичне значення.

Дисертація Курчатової А. В. містить нові, раніше не захищені наукові положення, а обґрунтовані результати у сукупності розв'язують актуальну наукову проблему.

Результати дисертаційної роботи висвітлено у 37 наукових працях (31 – одноосібній): 27 публікацій відображають основні результати дослідження (з них 20 статей у наукових періодичних виданнях, внесених до Переліку наукових фахових видань України, 6 статей у виданнях, що індексуються в міжнародних базах даних Web of Science Core Collection та/або Scopus, 1 розділ у колективній монографії); 10 публікацій додатково відображають наукові результати докторської дисертації.

На основі аналізу змісту публікацій Курчатової А. В. можна констатувати, що наукові положення, висновки та рекомендації, які було отримано в результаті проведеної роботи, у друкованих працях викладено достатньо повно.

Апробація результатів дослідження на науково-практичних конференціях, як міжнародних, так і всеукраїнських, переконує, що матеріали дослідження мають теоретичну значущість та практичну цінність.

Зміст дисертаційної роботи відповідає предметній галузі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Робота містить теоретичні та методичні положення і висновки, сформульовані дисертанткою особисто. При її написанні дотримані принципи академічної доброчесності, адже використані в дисертації ідеї інших авторів мають відповідні посилання і застосовані для підкріплення узагальнених результатів.

У цілому позитивно оцінюючи наукове і практичне значення дисертаційної роботи, висловимо деякі зауваження та побажання дискусійного характеру:

1. У вступі, обґрунтовуючи актуальність та доцільність дослідження проблеми, авторка виокремлює певні суперечності. Надалі в роботі, за нашим баченням, бажано було продемонструвати кореляцію між ними та поставленими завданнями й отриманими результатами.

2. Провідну ідеї дослідження необхідно конкретизувати, вказавши значущість американського досвіду формування умінь навчальної самоорганізації студентів в системі вищої освіти України.

3. Методологічний компонент дослідження розглянуто дещо вузько (у роботі схарактеризовано методологічні підходи формування умінь навчальної самоорганізації студентів, які застосовуються у закладах вищої освіти США, необхідно розглянути методологічні підходи в напрямку реалізації завдань дослідження). Оскільки робота комперативіського характеру окремої уваги потребує компаративістський (порівняльний) підхід у дослідженні формування умінь навчальної самоорганізації студентів передбачає аналіз і зіставлення освітніх практик різних країн або освітніх систем. У контексті дослідження цей підхід дозволяє виявити спільне і відмінне, ефективні моделі у формуванні умінь навчальної саморганізації студентів у закладах вищої освіти США та України.

4. Як відомо, компетентнісний підхід до підготовки майбутніх фахівців є світовою тенденцією. Тому, аналіз його реалізації у дисертаційному дослідженні дозволив би виявити специфіку формування умінь навчальної самоорганізації студентів у закладах вищої освіти США з урахуванням сучасних тенденцій.

5. Дискусійним видається формулювання розробити модель, що забезпечує ефективність формування умінь навчальної самоорганізації студентів у практиці американських закладів вищої освіти, що створює враження, що дослідниця розробити нову модель, хоча в контексті вивчення американського досвіду доречніше говорити про обґрунтування, виокремлення, характеристику, проєктування моделі, яка функціонує в практиці ЗВО США.

6. У загальних висновках до дисертації необхідно вказати перспективи подальших досліджень означеної проблеми.

Висловлені зауваження і побажання не знижують теоретичної і практичної цінності виконаного дослідження.

Аналіз дисертаційної роботи та опублікованих праць дає підставу вважати дисертацію Курчатової Анжеліки Віталіївни на тему «Система формування умінь

навчальної самоорганізації студентів у закладах вищої освіти США», поданої на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти завершеним, цілісним і самостійним дослідженням, яке містить наукові положення та нові науково обґрунтовані результати, одержані здобувачем особисто, які мають практичну та теоретичну цінність та відповідає вимогам до такого роду дисертацій і може бути рекомендованим, за умови доопрацювання зауважень та побажань, до розгляду у спеціалізованій вченій раді.

Дубінка Микола Михайлович, доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри освітніх наук Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Актуальність дисертаційного дослідження зумовлена сучасними трансформаційними процесами у сфері вищої освіти, що відбуваються під впливом глобалізації, інтернаціоналізації та посилення конкуренції на світовому освітньому ринку. У цих умовах зростають вимоги до підготовки фахівців, здатних до безперервного навчання, саморозвитку й саморегуляції, що актуалізує проблему формування вмінь навчальної самоорганізації як ключової складової професійної та особистісної компетентності. Зазначена проблематика набуває особливої ваги в контексті реалізації компетентнісного підходу та ідеї навчання впродовж життя, що визначають стратегічні орієнтири модернізації вищої освіти України.

Наукова доцільність обраної теми посилюється потребою системного порівняльно-педагогічного аналізу моделей розвитку навчальної самоорганізації студентів у різних країнах, зокрема в США, де на інституційному рівні реалізуються студентоцентроване навчання, академічна автономія, розвинена система консультування та інфраструктурна підтримка саморегульованого навчання. Американський досвід, що поєднує нормативні механізми забезпечення якості, гнучкі освітні траєкторії, цифрові платформи та культуру академічної відповідальності, становить значний інтерес для українського освітнього простору.

Водночас недостатній рівень систематизованих досліджень, присвячених цілісному аналізу саме системи формування вмінь навчальної самоорганізації студентів у закладах вищої освіти США, зумовлює потребу в її концептуалізації та визначенні можливостей обґрунтованої адаптації відповідного досвіду в умовах реформування національної системи вищої освіти. Саме тому дисертаційне дослідження вирізняється високим рівнем актуальності та наукової зрілості, що повною мірою відповідає вимогам, які висуваються до докторських робіт у галузі педагогічних наук.

Курчатова А. В. коректно й чітко сформулювала мету, завдання, підбрала методи дослідження, що дозволило їй визначити найбільш ефективні підходи до організації наукового пошуку.

Дисертаційна робота має виважену структуру та відображає послідовність розв'язання основних завдань дослідження. Дослідження складається зі вступу, п'яти розділів, висновків із кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел до кожного з розділів і додатків.

Аналіз змістовної сторони дисертації Курчатової А. В. засвідчує, що її авторка досліджує важливе наукове питання, спрямовуючи пошук на системне вивчення процесу формування умінь навчальної самоорганізації студентів у закладах вищої освіти США.

Як результат, беззаперечно цінним у роботі є здійснення комплексного науково-педагогічного аналізу системи формування умінь навчальної самоорганізації студентів у закладах вищої освіти США як багаторівневого інтегрованого феномена, що поєднує нормативно-правовий, інституційний, організаційно-педагогічний і соціокультурний виміри. Автор переконливо доводить, що зазначена система функціонує не фрагментарно, а як цілісна педагогічно спроектована модель, у якій саморегульоване навчання (SRL) набуває статусу стратегічної освітньої цілі.

Значущим для наукової спільноти є глибоке теоретичне переосмислення концептуальних підходів до трактування умінь навчальної самоорганізації в межах соціально-когнітивної, метакогнітивної та мотиваційної теорій. Важливим є те, що автор не обмежується дескриптивним аналізом, а здійснює системне зіставлення, виявляє концептуальні відмінності та основні взаємозв'язки, що дозволяє сформулювати узагальнену інтерпретаційну модель досліджуваного явища. Наукову новизну становить також авторське визначення умінь навчальної самоорганізації як інтегративної системи планувальних, мотиваційних, когнітивних, організаційних і рефлексивних компонентів, що розглядаються як підґрунтя академічної успішності та навчання впродовж життя.

Позитивної оцінки заслуговує систематизація провідних моделей саморегульованого навчання (циклічної, фазної, соціально-когнітивної, евристичної тощо) з їх подальшим узагальненням у межах авторської концепції формування умінь навчальної самоорганізації майбутніх учителів. Новаторським є поєднання методологічного, теоретичного й технологічного компонентів цієї концепції, що забезпечує її завершеність і внутрішню логіку.

Суттєвим науковим здобутком є обґрунтування нормативно-організаційних механізмів інституціоналізації SRL у системі вищої освіти США. Автор доводить, що саморегульоване навчання інтегрується в акредитаційні стандарти, університетські політики та систему забезпечення якості освіти, набуваючи статусу нормативно закріпленої компетентності. Такий підхід дозволяє розглядати формування умінь навчальної самоорганізації не лише як дидактичне завдання, а як елемент освітньої політики.

Наукову новизну має й визначення структурно-компонентного складу SRL (метакогнітивного, поведінкового, мотиваційного) та обґрунтування суб'єктно-рольової мережевої моделі його формування, що передбачає розподіл педагогічної відповідальності між різними освітніми ролями й сервісами. Важливим є те, що автор показує наскрізну інтеграцію SRL у зміст дисциплін, освітній дизайн курсів, систему оцінювання та цифрове навчальне середовище, доводячи трансформацію ролі викладача від транслятора знань до фасилітатора й наставника процесу саморегуляції.

Практична значущість роботи полягає у створенні цілісного науково-методичного підґрунтя для вдосконалення організації освітнього процесу в

зкладах вищої освіти України з метою підвищення ефективності формування вмінь навчальної самоорганізації студентів.

Отримані положення й висновки можуть бути покладені в основу модернізації освітніх програм і нормативного забезпечення освітньої діяльності, розвитку систем академічного консультування, тьюторства та менторської підтримки. Результати роботи доцільно застосовувати у професійній діяльності науково-педагогічних працівників для вдосконалення організації самостійної роботи та розвитку навичок саморегульованого навчання, а також у системі підвищення кваліфікації викладачів. Матеріали дослідження можуть слугувати науково-методичною основою для викладання фахових дисциплін і виконання кваліфікаційних та дисертаційних робіт.

Особливої уваги заслуговує розроблена модель системи формування умінь навчальної самоорганізації студентів, яка охоплює цільово-ціннісний, нормативно-інституційний, змістово-процесуальний, організаційно-технологічний та рефлексивно-оцінювальний компоненти. Її цілісність забезпечується визначеними педагогічними умовами ефективності, серед яких інтеграція цифрових технологій як інструментів саморегуляції, методична підготовка викладачів до фасилітаційної та менторської діяльності, поєднання академічної свободи студентів із прозорими вимогами до результатів навчання.

Значущим у науковому та практичному вимірі є компаративний аналіз тенденцій розвитку проблеми у США та Україні. Автор не лише фіксує відмінності в концептуальних, інституційних і методичних підходах, а й формулює стратегічні напрями екстраполяції ефективного досвіду, що ґрунтуються на реалістичному врахуванні українського освітнього контексту. Запропоновані шляхи імплементації – підтримка першого року навчання, трансформація ролі викладача, розвиток партнерських мереж та інституційної інфраструктури – мають концептуальну завершеність і системний характер.

Всі наукові положення й висновки дисертації є повно обґрунтованими.

Дисертація Курчатової А. В. містить нові, раніше не захищені наукові положення, а обґрунтовані результати у сукупності розв'язують актуальну наукову проблему.

Результати дисертаційної роботи висвітлено у 37 наукових працях (31 – одноосібній): 27 публікацій відображають основні результати дослідження (з них 20 статей у наукових періодичних виданнях, внесених до Переліку наукових фахових видань України, 6 статей у виданнях, що індексуються в міжнародних базах даних Web of Science Core Collection та/або Scopus, 1 розділ у колективній монографії); 10 публікацій додатково відображають наукові результати докторської дисертації.

Проведене ознайомлення зі змістом публікацій свідчить про наявність достатнього рівня висвітлення результатів дисертації. Посилання на публікації відображено в роботі.

Апробація результатів дослідження на 10 науково-практичних конференціях, як міжнародних, так і всеукраїнських, переконує, що матеріали дослідження мають теоретичну значущість та практичну цінність.

Отже, представлення результатів дослідження, кількість та обсяг публікацій, їх повнота розкриття змісту дисертації відповідає вимогам щодо наукових робіт, поданих на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук. Загалом дисертаційна робота є завершеним, самостійним і науково обґрунтованим дослідженням, результати якого мають істотне значення для розвитку педагогічної науки і практики. Робота містить теоретичні та методичні положення і висновки, сформульовані дисертанткою особисто. При її написанні дотримані принципи академічної доброчесності, адже використані в дисертації ідеї інших авторів мають відповідні посилання і застосовані для підкріплення узагальнених результатів.

Загалом дисертаційна робота вирізняється методологічною обґрунтованістю, концептуальною цілісністю, глибиною теоретичного аналізу та аргументованістю висновків. Сукупність отриманих результатів має ознаки наукової новизни, теоретичної значущості й практичної перспективності, що дозволяє розглядати дослідження як вагомий внесок у розвиток порівняльної педагогіки та теорії вищої освіти.

Виходячи із зазначеного, є підстави вважати дисертаційну роботу Курчатової А. В. дослідженням, що має теоретико-практичну значущість та свідчить про вміння автора виявляти й ґрунтовно досліджувати актуальні проблеми педагогічної науки. Водночас рецензована робота містить положення, які спонукають до дискусії. До них можна віднести такі:

1. Певної конкретизації потребує методологічний інструментарій дослідження. У роботі ґрунтовно представлено теоретичний аналіз і компаративний аспект, однак доцільним було б чіткіше окреслити процедури відбору джерельної бази та критерії інтерпретації американського досвіду, що посилює доказовість окремих узагальнень.

2. Дискусійним видається питання операціоналізації запропонованої авторської моделі. Модель формування умінь навчальної самоорганізації має концептуальну завершеність, однак у роботі лише частково конкретизовано індикатори та механізми її практичного впровадження в умовах українських закладів вищої освіти.

3. Потребує подальшого уточнення співвідношення понять «навчальна самоорганізація» та «саморегульоване навчання (SRL)». Попри ґрунтовний теоретичний аналіз, у деяких фрагментах простежується їх майже синонімічне використання, що могло б бути чіткіше концептуально розмежоване.

4. Доцільним було б розширити емпіричний компонент дослідження. Робота має виразно теоретико-аналітичний характер; водночас включення окремих кейсів або прикладів імплементації SRL у конкретних університетах США посилює ілюстративність та практичну переконливість висновків.

5. Окремі положення щодо цифровізації саморегульованого навчання потребують глибшої критичної рефлексії. Зокрема, можна було б ширше проаналізувати потенційні ризики надмірної технологізації освітнього процесу та залежності розвитку SRL від цифрової інфраструктури.

6. Компаративний аналіз тенденцій розвитку проблеми у США та Україні окреслено достатньо ґрунтовно, проте він міг би бути доповнений ширшим

урахуванням соціокультурних і ресурсних обмежень українського освітнього середовища, що впливають на можливості екстраполяції зарубіжного досвіду.

7. Певного структурування потребують окремі аналітичні розділи роботи. Значний обсяг теоретичного матеріалу, його насиченість моделями та концепціями іноді ускладнюють сприйняття тексту, що могло б бути оптимізовано шляхом більш компактної систематизації та узагальнювальних таблиць або схем.

Проте висловлені зауваження і побажання не знижують загальної високої оцінки проведеного дослідження.

Вважаю, що дисертаційна робота Курчатової Анжеліки Віталіївни на тему «Система формування умінь навчальної самоорганізації студентів у закладах вищої освіти США», подана на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти є завершеним, цілісним і самостійним дослідженням, яке містить нові науково обґрунтовані результати, одержані здобувачкою особисто, які мають практичну та теоретичну цінність та відповідає чинним вимогам до даного виду робіт і може бути рекомендована до розгляду у спеціалізованій вченій раді.

Савченко Наталія Сергіївна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітніх наук Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Актуальність дисертаційної роботи не викликає сумніву, оскільки проблема формування умінь навчальної самоорганізації студентів набуває особливого значення в умовах трансформації вищої освіти, посилення студентоцентрованої парадигми, розвитку автономії здобувачів освіти та поширення ідей навчання впродовж життя. Звернення авторки до системного аналізу досвіду закладів вищої освіти США є доцільним і науково виправданим, з огляду на інституційну розвиненість механізмів підтримки саморегульованого навчання. Обґрунтованість вибору теми також визначається недостатнім рівнем систематизованих порівняльно-педагогічних досліджень, присвячених цілісному аналізу саме системи формування умінь навчальної самоорганізації студентів у закладах вищої освіти різних країн, її структурних компонентів, механізмів функціонування та результативності, що зумовлює потребу в розробленні теоретичної моделі, що дозволить концептуалізувати закордонний досвід (американський досвід) у порівняльному вимірі та визначити можливості його обґрунтованого використання в національному освітньому контексті. Саме тому, вибір теми дослідження є науково доцільним і методологічно обґрунтованим.

Дисертація вирізняється цілісністю наукового задуму, логічною структурою, широкою джерельною базою, опорою на концепції саморегульованого навчання, андрагогіки, соціально-когнітивної теорії, метакогнітивного та мотиваційного підходів. Авторкою здійснено системний аналіз нормативно-інституційних, організаційно-педагогічних та соціокультурних засад формування навчальної самоорганізації студентів у США, розроблено концепцію і модель відповідної системи, окреслено шляхи екстраполяції досвіду в український освітній простір.

До беззаперечних здобутків роботи слід віднести її наукову новизну та практичне значення: концептуалізацію системи формування умінь навчальної самоорганізації як багаторівневого утворення; визначення нормативно-організаційних механізмів її функціонування; моделювання структурно-компонентного складу SRL; обґрунтування педагогічних умов ефективності; визначення тенденцій і шляхів адаптації американського досвіду в Україні. Щодо практичного значення результатів, то вони полягають у можливості їх використання при модернізації освітніх програм, систем академічного консультування, організації самостійної роботи студентів і підвищенні кваліфікації викладачів.

Результати дисертаційної роботи висвітлено в 26 наукових працях, які відображають основні результати дослідження (21 – одноосібних), з яких: 20 статей у наукових виданнях, внесених до Переліку наукових фахових видань України, 5 статей у наукових виданнях, що індексуються в міжнародних базах даних Web of Science Core Collection та/або Scopus, 1 розділ монографії. У 10 працях, додатково відображено наукові результати докторської дисертації, з них: 10 тез у матеріалах науково-практичних конференцій.

Попри загальну позитивну оцінку, дисертаційна робота містить низку суттєвих зауважень:

1. Недостатня операціоналізація ключового поняття дослідження.

Авторкою запропоновано узагальнене визначення «умінь навчальної самоорганізації», однак: не здійснено чіткої їх операціоналізації через вимірювані індикатори; відсутня деталізована система критеріїв і показників сформованості; не подано інструментарію діагностики рівнів розвитку цих умінь. Це ускладнює можливість емпіричної перевірки запропонованої моделі та її практичного впровадження.

2. Обмеженість компаративного аналізу США – України.

У роботі задекларовано порівняльний вимір, окреслено тенденції в Україні, проте: аналіз української практики має фрагментарний, узагальнювальний характер; відсутні системні емпіричні дані щодо стану сформованості самоорганізації в українських ЗВО; не здійснено глибинного зіставлення інституційних механізмів, політик забезпечення якості, моделей підтримки студентського успіху. Унаслідок цього компаративна складова виглядає менш розгорнутою, ніж американський сегмент дослідження.

3. Недостатня конкретизація технологічного компонента авторської моделі.

У структурі авторської концепції виокремлено технологічний компонент, однак: не подано чітких алгоритмів його реалізації; відсутній опис педагогічних технологій із поетапною процедурою впровадження; не розроблено навчально-методичних пакетів або програм формування SRL. Це знижує рівень прикладної готовності моделі до впровадження у практику ЗВО.

4. Декларативність окремих положень щодо цифрової інфраструктури.

Авторка обґрунтовує роль LMS і цифрових платформ як «педагогічного каркаса» саморегульованого навчання, проте: не здійснено порівняльного аналізу конкретних платформ; відсутні дані про ефективність їх використання; не подано результатів експериментальної перевірки впливу цифрових інструментів на

розвиток самоорганізації. У результаті частина висновків має концептуально-теоретичний, а не доказово-емпіричний характер.

5. Недостатня увага до ризиків і обмежень екстраполяції американського досвіду.

У роботі визначено шляхи впровадження досвіду США в Україні, однак: не проаналізовано системні бар'єри (фінансові, нормативні, кадрові); не враховано відмінності в академічній культурі та рівні інституційної автономії; відсутня оцінка ресурсомісткості запропонованих інфраструктурних рішень (центри підтримки, advising-системи тощо). Це дещо ідеалізує можливості прямого перенесення досвіду.

Висловлені зауваження мають дискусійний і рекомендаційний характер та не знижують загальної позитивної оцінки дослідження.

Враховуючи вищезазначене, можна зробити висновок, що дисертація Курчатової А. В. є завершеним, самостійним, цілісним науковим дослідженням, виконаним на високому теоретико-методологічному рівні. Робота має вагому наукову новизну, значне практичне значення, містить обґрунтовані висновки та відповідає вимогам, що висуваються до докторських дисертацій у галузі педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти та може бути рекомендованою до розгляду у спеціалізованій вченій раді за умови доопрацювання.

В обговоренні результатів дисертації взяли участь:

Котелянець Ю. С., доктор педагогічних наук, доцент зазначила, що робота відзначається науковою новизною, практичною спрямованістю. Наукова цінність дисертаційного дослідження Курчатової А. В. зумовлена перш за все тим, що в роботі здійснено цілісний аналіз та наукова інтерпретація системи формування умінь навчальної самоорганізації студентів у закладах вищої освіти США, а також визначено можливості творчого використання прогресивного американського досвіду в системі вищої освіти України.

Структура дисертації логічно продумана, розглянуті наукові положення вірогідні, що забезпечується їх теоретичну обґрунтованістю, використанням комплексу методів, адекватних меті й завданням дослідження. Дисертаційна робота містить у своїй структурі п'ять розділи, кожний із яких характеризується певним внеском у розвиток педагогічної науки.

Основні положення й висновки, що вказані дисертанткою, достатньо обґрунтовані, мають важливу теоретичну та практичну цінність.

Публікації повною мірою відображають основні положення дисертаційного дослідження. Кількість і якість публікацій відповідають вимогам до докторських дисертацій. Слід відзначити наявність публікацій, які індексуються у наукометричних базах Web of Science, Scopus де висвітлено окремі результати наукового пошуку. Наукові праці авторки дозволяють зробити висновок, що дисертація є завершеною науково-дослідницькою працею.

Робота відзначається творчим пошуком, аргументованістю положень, доказовістю, новими підходами в оцінці подій і феноменів.

Отже, дисертаційна робота Курчатової А. В. «Система формування умінь навчальної самоорганізації студентів у закладах вищої освіти США», подана на

здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти слід вважати завершеним, самостійно виконаним дослідженням і таким, що може бути рекомендованим до розгляду у спеціалізованій вченій раді.

Окольнича Т. В., доктор педагогічних наук, професор вказала, що актуальність дисертаційного дослідження Курчатової Анжеліки Віталіївни не викликає сумніву та зумовлена потенціалом використання американського досвіду формування умінь навчальної самоорганізації студентів та недостатнім рівнем науково-методичного забезпечення його адаптації до соціокультурних, інституційних і педагогічних умов функціонування системи вищої освіти України.

Дисертація відзначається логікою побудови наукового апарату: чітко сформульована мета, завдання дослідження, об'єкт, предмет, наукова новизна роботи.

Дисертанткою здійснено системне дослідження, яке має чітко визначену логіку, внутрішню узгодженість та наукову завершеність. У роботі на основі ґрунтового аналізу наукових джерел обґрунтовано, що ефективне формування умінь навчальної самоорганізації студентів закладів вищої освіти США є результатом функціонування цілісної, багаторівневої та інституційно підтриманої системи вищої освіти, у якій студент виступає активним суб'єктом навчальної діяльності, а академічна автономія поєднується з відповідальністю за результати власного навчання. Досвід закладів вищої освіти США засвідчує, що формування цих умінь не може бути фрагментарним або ситуативним, а потребує інтеграції нормативно-правових, організаційно-педагогічних, методичних і соціокультурних механізмів.

Науково обґрунтована модель системи формування умінь навчальної самоорганізації студентів у закладах вищої освіти США, структура якої охоплює взаємопов'язані цільово-ціннісний, нормативно-інституційний, змістово-процесуальний, організаційно-технологічний та рефлексивно-оцінювальний компоненти. Виокремлення зазначених блоків дозволяє розглядати її як ефективний інструмент організації освітнього процесу у закладах вищої освіти.

Запропоновані педагогічні умови (використання цифрових технологій як інструментів саморегуляції; підготовка викладачів до фасилітації, менторського й коучингового супроводу SRL; поєднання академічної свободи студентів із чітко визначеними та прозорими очікуваннями результатів навчання) є обґрунтованими та доцільними.

Зміст роботи свідчить про ґрунтовне вивчення дослідницею проблеми, глибину, виваженість і самостійність її аналізу, системний тип осмислення матеріалу, творче застосування загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, що дозволило досягти поставленої мети і розв'язати систему теоретичних і прикладних завдань.

Вважаю, що дисертаційне дослідження Курчатової А. В. «Система формування умінь навчальної самоорганізації студентів у закладах вищої освіти США» цілком відповідає вимогам, що висуваються до робіт такого типу, і може бути подане до розгляду у спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 13.00.04 –

теорія і методика професійної освіти.

Плющ В. М., доктор педагогічних наук, професор наголосила на актуальності та значущості порушеної проблеми, на недостатній розробці й науковому обґрунтуванні цієї проблеми в теорії і практиці, на науковій новизні дослідження. У сучасній вищій освіті особливого значення набуває орієнтація на студентоцентризований підхід, який передбачає активну позицію здобувача освіти, його готовність до безперервного навчання та професійного самовдосконалення. За таких умов формування умінь навчальної самоорганізації стає одним із ключових завдань закладів вищої освіти. Значний інтерес у цьому контексті становить досвід США, де питання розвитку академічної автономії студентів, навичок самоменеджменту та відповідальності за результати навчання є важливою складовою освітньої політики та практики діяльності університетів.

У дисертації чітко сформульовано понятійний апарат дослідження. Відповідно до об'єкта і предмета визначено мету, у логічному взаємозв'язку з ними висунуті завдання, які надалі підтверджені результатами дисертаційного дослідження. У роботі рельєфно представлено ступінь і основні напрями наукової розробки досліджуваної проблеми. Реалізація авторського наукового пошуку відображена і в науковій новизні, яка є і беззаперечною, і очевидною.

У роботі здійснено цілісний науково-педагогічний аналіз системи формування умінь навчальної самоорганізації студентів у закладах вищої освіти США як інтегрованого багаторівневого утворення, що охоплює нормативно-правовий, інституційний, організаційно-педагогічний та соціокультурний рівні.

Окремо варто наголосити на репрезентативності запропонованої моделі системи формування умінь навчальної самоорганізації студентів у закладах вищої освіти США, структура якої охоплює взаємопов'язані цільово-ціннісний, нормативно-інституційний, змістово-процесуальний, організаційно-технологічний та рефлексивно-оцінювальний компоненти.

У роботі визначено тенденції розвитку проблеми формування умінь навчальної саморганізації студентів у закладах вищої освіти США та України. Виокремлено шляхи екстраполяції ефективного досвіду формування умінь навчальної саморганізації студентів у закладах вищої освіти США у систему вищої освіти України. Це підвищує рівень довіри до сформульованих висновків, засвідчує їхню достовірність і свідчить про наукову обґрунтованість запропонованих положень. Важливим є й те, що результати дисертаційної роботи знайшли відображення в публікаціях, навчально-методичних матеріалах та практиці діяльності закладів вищої освіти.

Основні положення й висновки, що вказані дисертантом, достатньо обґрунтовані, мають важливу теоретичну та практичну цінність. Наукові праці автора дозволяють зробити висновок, що дисертація є завершеною науково-дослідницькою працею. Слід відзначити наявність публікацій, які індексуються у наукометричних базах Web of Science, Scopus де висвітлено окремі результати наукового пошуку.

Плющ В. М. підтримала рецензентів і зазначив, що дисертаційна робота Курчатової А. В. є оригінальним, самостійним, завершеним дослідженням, яке має наукову цінність та практичну значущість, і може бути рекомендована до

розгляду у спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Рацул О. А., доктор педагогічних наук, професор зазначив, що дисертаційна робота є комплексним і логічно завершеним науковим дослідженням, актуальність теми дисертаційного дослідження Курчатової А. В. зумовлена необхідністю глибокого теоретичного осмислення та системного порівняльного аналізу моделей формування навчальної самоорганізації студентів у різних національних системах вищої освіти. Заклади вищої освіти США становлять значний науковий інтерес як один із найбільш впливових і концептуально сформованих освітніх просторів світу, у якому ідеї студентоцентрованого навчання, академічної автономії, відповідальності за результати навчання та інституційної підтримки самостійної освітньої діяльності студентів реалізуються на системному рівні.

Дисертаційна робота є комплексним і логічно завершеним науковим дослідженням, у якому розв'язано важливу наукову проблему, пов'язану з цілісним науково-педагогічним аналізом системи формування умінь навчальної самоорганізації студентів у закладах вищої освіти США як інтегрованого багаторівневого утворення, що охоплює нормативно-правовий, інституційний, організаційно-педагогічний та соціокультурний рівні.

Представлена в модель системи формування умінь навчальної самоорганізації студентів у закладах вищої освіти США, структура якої охоплює взаємопов'язані цільово-ціннісний, нормативно-інституційний, змістово-процесуальний, організаційно-технологічний та рефлексивно-оцінювальний компоненти є логічно вибудованою та методично обґрунтованою.

Заслуговують схвалення визначені тенденції розвитку проблеми формування умінь навчальної саморганізації студентів у закладах вищої освіти США та України та виокремлені шляхи екстраполяції ефективного досвіду формування умінь навчальної саморганізації студентів у закладах вищої освіти США у систему вищої освіти України.

Результати дослідження є науково обґрунтованими, достовірними та мають теоретичне і практичне значення.

Докторська дисертація «Система формування умінь навчальної самоорганізації студентів у закладах вищої освіти США» є самостійним завершеним науковим дослідженням, яке відповідає вимогам чинним вимогам та може бути рекомендована до розгляду у спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Черненко О. В., кандидат педагогічних наук, доцент зазначив, що актуальність теми дисертаційного дослідження Курчатової А. В. визначається необхідністю модернізації вищої освіти України відповідно до світових тенденцій та потребою впровадження ефективних механізмів розвитку навчальної самостійності студентів. Аналіз і узагальнення досвіду закладів вищої освіти США сприятимуть виявленню перспективних підходів до формування умінь навчальної самоорганізації та можливостей їх творчого використання у вітчизняній освітній практиці.

Дисертаційне дослідження Курчатової А. В. є цілісною, логічно завершеною науковою працею, що базується на ґрунтовному опрацюванні джерел та нормативної бази. Здобувачка комплексно і всебічно дослідила проблему, що має важливе теоретичне і практичне значення та недостатньо розроблена у вітчизняній педагогічній науці.

Реалізація концепції дослідження передбачає поетапний аналіз: від виявлення теоретичних засад і нормативних передумов формування навчальної самоорганізації студентів у США – до узагальнення практичного досвіду, побудови авторської моделі системи та розроблення рекомендацій щодо її використання в національному освітньому просторі. Це забезпечує наукову цілісність дослідження та його спрямованість на вирішення актуальних проблем модернізації вищої освіти України.

Авторські положення та висновки відзначаються високим ступенем достовірності, теоретичною обґрунтованістю та ретельною статистичною верифікацією отриманих даних.

Варто також визнати, що основні рекомендації виконаного дослідження доведені дисертантом до рівня можливості їх практичного застосування. У висновках викладено найбільш важливі результати дисертації та можливі напрями продовження дослідження за тематикою дисертації.

Черненко О. В. дійшов висновку, що дисертаційну роботу Курчатової А. В. «Система формування умінь навчальної самоорганізації студентів у закладах вищої освіти США» слід вважати завершеним, самостійно виконаним дослідженням і таким, що може бути рекомендованим до розгляду в спеціалізованій вченій раді на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Доктор педагогічних наук, доцент: підсумовуючи обговорення дисертаційного дослідження Курчатової Анжеліки Віталіївни зазначив, що поступила пропозиція:

1. Рекомендувати дисертаційне дослідження Курчатової Анжеліки Віталіївни «Система формування умінь навчальної самоорганізації студентів у закладах вищої освіти США» до розгляду у спеціалізованій вченій раді на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

2. Затвердити розгорнутий висновок кафедри освітніх наук щодо докторської дисертації Курчатової Анжеліки Віталіївни (додається).

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Курчатової Анжеліки Віталіївни «Система формування умінь навчальної самоорганізації студентів у закладах вищої освіти США», поданої на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Актуальність дослідження. Сучасний етап розвитку світової вищої освіти характеризується поглибленням процесів глобалізації, інтернаціоналізації та зростанням вимог до якості підготовки фахівців, здатних до безперервного навчання, саморозвитку й ефективної саморегуляції освітньої діяльності. У цьому контексті формування умінь навчальної самоорганізації студентів розглядається як одна з ключових науково-педагогічних проблем, що має міждисциплінарний і міжнародний характер та перебуває в полі уваги сучасної порівняльної педагогіки.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю глибокого теоретичного осмислення та системного порівняльного аналізу моделей формування навчальної самоорганізації студентів у різних національних системах вищої освіти. Заклади вищої освіти США становлять значний науковий інтерес як один із найбільш впливових і концептуально сформованих освітніх просторів світу, у якому ідеї студентоцентрованого навчання, академічної автономії, відповідальності за результати навчання та інституційної підтримки самостійної освітньої діяльності студентів реалізуються на системному рівні.

Система формування умінь навчальної самоорганізації студентів у закладах вищої освіти США вирізняється багаторівневістю, інституційною різноманітністю та інтеграцією формальної, неформальної й інформальної освіти. Вона ґрунтується на поєднанні педагогічних, організаційних, психологічних і соціокультурних чинників, зокрема: гнучких освітніх траєкторій, розвинених механізмів академічного консультування, тьюторства і менторства, цифрових освітніх платформ, а також культури академічної доброчесності та відповідальності. Така комплексність робить американський досвід релевантним об'єктом компаративного аналізу.

З позицій порівняльної педагогіки особливу наукову цінність становить виявлення закономірностей, тенденцій та концептуальних засад формування умінь навчальної самоорганізації студентів у США у співвідношенні з іншими національними моделями вищої освіти, насамперед українською. Умови трансформації вищої освіти України, її інтеграція до європейського та світового освітнього простору, реалізація компетентнісного підходу та ідей навчання впродовж життя зумовлюють потребу в науково обґрунтованому запозиченні та адаптації зарубіжного досвіду.

Обґрунтованість вибору теми також визначається недостатнім рівнем систематизованих порівняльно-педагогічних досліджень, присвячених цілісному аналізу саме системи формування умінь навчальної самоорганізації студентів у закладах вищої освіти США, її структурних компонентів, механізмів

функціонування та результативності. Це зумовлює потребу в розробленні теоретичної моделі, що дозволить концептуалізувати американський досвід у порівняльному вимірі та визначити можливості його обґрунтованого використання в національному освітньому контексті.

Отже, вибір теми дисертації є науково доцільним і методологічно обґрунтованим, оскільки сприяє розширенню теоретичного поля порівняльної педагогіки, поглибленню розуміння механізмів розвитку сучасної вищої освіти та виробленню науково обґрунтованих рекомендацій для модернізації системи вищої освіти України.

Аналіз нормативно-законодавчої бази дослідження свідчить, що вища освіта США має децентралізований характер. На федеральному рівні відсутній єдиний закон про вищу освіту в традиційному для європейських країн розумінні. Водночас важливу регулятивну роль відіграють федеральні акти, зокрема Закон про вищу освіту (Higher Education Act), який визначає загальні засади функціонування системи вищої освіти, доступ до освітніх послуг, механізми фінансової підтримки студентів, а також принципи забезпечення якості освіти. У контексті досліджуваної проблематики зазначений документ опосередковано сприяє розвитку умінь навчальної самоорганізації через підтримку академічної мобільності, індивідуальних освітніх траєкторій і відповідальності студентів за власний освітній вибір.

Значну роль у формуванні умов для розвитку навчальної самоорганізації студентів відіграють нормативні документи на рівні штатів, які регулюють діяльність публічних закладів вищої освіти, визначають вимоги до навчальних програм, результатів навчання та систем оцінювання. Законодавство штатів, як правило, закріплює принципи академічної свободи, інституційної автономії та гнучкості освітніх програм, що створює сприятливі передумови для впровадження студентоцентризованих моделей навчання й розвитку самостійної навчальної діяльності.

Окреме місце в нормативному забезпеченні системи вищої освіти США належить діяльності незалежних акредитаційних агентств і професійних асоціацій, які виконують квазінормативну функцію. Акредитаційні стандарти, рекомендації та рамки результатів навчання акцентують увагу на сформованості в студентів навичок саморегульованого навчання, критичного мислення, відповідальності та здатності до навчання впродовж життя. Таким чином, механізми акредитації та забезпечення якості освіти виступають важливим інструментом інституційного стимулювання формування навчальної самоорганізації.

На інституційному рівні нормативну основу формують статути університетів, академічні політики, кодекси честі, положення про організацію навчального процесу, системи академічного консультування та підтримки студентів. Саме ці документи безпосередньо регламентують вимоги до самостійної роботи студентів, академічної доброчесності, планування навчального навантаження та управління власною освітньою траєкторією. Характерною ознакою американських закладів вищої освіти є чітка фіксація

відповідальності студента за результати навчання, що нормативно закріплює пріоритет самоорганізованої навчальної діяльності.

Проблему формування умінь навчальної самоорганізації студентів закладів вищої освіти США досліджували вітчизняні та зарубіжні науковці. Концептуальні основи розвитку вищої освіти в Україні та зарубіжних країнах закладені у працях: І. Андрощук, В. Андрущенко, Н. Бідюк, Р. Гуревича, В. Кременя, Л. Лук'янової, Н. Ничкало, С. Сисоєвої та ін.; проблеми особистісно-професійного розвитку студента досліджували: О. Антонова, О. Біда, О. Дубасенюк, В. Каплінський, О. Філоненко та ін.

Феноменологія категорії «уміння навчальної самоорганізації студентів» досліджувалася науковцями: М. Аверін (метод самоорганізації особистості та його соціально педагогічні перспективи), К. Короткевич (формування умінь навчальної самоорганізації майбутніх викладачів), Н. Мирончук (основи самоорганізації у професійній діяльності), Т. Новаченко (формування педагогічної самоорганізації студентів педагогічних училищ), І. Серьогіна (формування самоорганізації навчальної діяльності студентів ЗВО), О. Писарчук, Н. Ратушняк, О. Теслюк, В. Чайка (формування вмінь самоорганізації навчальної діяльності учнів початкової школи з особливими потребами), Н. Токуєва (самоорганізація навчальної діяльності здобувачів вищої освіти на засадах педагогічних ідей Григорія Сковороди), О. Чикурова (формування вміння самоорганізації навчальної діяльності учнів).

Психолого-педагогічні та філософські підходи щодо формування умінь навчальної самоорганізації розробляли: Н. Бочкарьова (гуманістичний характер цінностей в педагогічній системі), Л. Лук'янова, І. Павлов (сутнісний аналіз андрагогічної моделі), І. Лебединська (конструктивізм у контексті зміни статусу знання), І. Литовченко (фактори мотивації дорослої людини до навчання), В. Луговий (світоглядні пріоритети гуманізації вищої освіти), В. Матвеев (філософські основи концепції самоактуалізації особистості), О. Мирошниченко (розвиток когнітивних навичок), В. Роменець, І. Маноха (історія психології), Л. Шаповалова (концептуалізація гуманістичної теорії).

Питаннями проблеми формування умінь навчальної саморганізації студентів у закладах вищої освіти США займалися такі зарубіжні дослідники: Г. Амін (H. Amin), Р. Андерсон (R. Anderson), А. Артис (A. Artis), С. Башір (S. Bashir), К. Беннетт (C. Bennett), С. Боєр (S. Boyer), М. Боченко (M. Bochenko), П. Брянт (P. Bryant), К. Валліс (C. Vallis), Д. Вардак (D. Wardak), К. Волтерс (C. Wolters), Ю. Геммлер (Y. Hemmler), Н. Гідаяг (N. Hidayah), І. Гсіао (E. Hsiao), С. Гопперт (S. Guppert), А. Данн (A. Dunn), Д. Діз (D. Dees), К. Дуїн (C. Duin), Д. Едмондсон (D. Edmondson), У.-Д. Елерс (U.-D. Ehlers), Д. Кім (D. Kim), Т. Кокс (T. Cox), П. Кунтнер (P. Kutner), Р. Леслі (R. Leslie), К. Лобос (K. Lobos), В. Надараях (V. Nadarajah), К. Новак (K. Novak), М. Пфост (M. Pfoest), К. Реїд (K. Reid), П. Ренкема (P. Renkema), Г. Свонсон (H. Swanson), Дж. Сліско (J. Slisko), Г. Стайнер (H. Steiner), Г. Табберс (H. Tabbers), Г. Турнера (G. Turner), Д. Флемінг (D. Fleming), М. Халід (M. Khalid), В. Хюбнер (V. Hübner), Н. Чандратілак (N. Chandratilake), І. Чітра (E. Chitra).

На основі порівняльного аналізу розвитку та успішності формування умінь навчальної самоорганізації студентів у закладах вищої освіти США визначено основні *суперечності* щодо впровадження виявлених ідей і досвіду в Україні між:

– декларованою в нормативних документах необхідністю формування автономного, відповідального за власне навчання студента та переважанням у практиці вищої освіти України традиційно регламентованих, викладацько-центрованих моделей організації навчального процесу, що обмежують розвиток навчальної самоорганізації;

– високим рівнем академічної автономії та інституційної гнучкості, характерним для закладів вищої освіти США, та обмеженими можливостями українських університетів у самостійному проєктуванні освітніх траєкторій студентів, зумовленими централізованим регулюванням і стандартизацією освітнього процесу;

– потребою у сформованості у студентів умінь саморегульованого навчання, управління часом і навчальним навантаженням та недостатньою інтеграцією цілеспрямованих механізмів формування цих умінь у навчальні плани та освітні програми українських закладів вищої освіти;

– наявністю в американських університетах розвинених інституційних структур підтримки навчальної самоорганізації студентів (академічне консультування, тьюторство, менторські програми, центри навчальної підтримки) та фрагментарністю або формальним характером подібних практик в українських закладах вищої освіти;

– орієнтацією зарубіжного досвіду на індивідуальні освітні потреби, відповідальність і проактивну позицію студента та недостатньою готовністю значної частини українських студентів до високого рівня самостійності, що сформувалася в умовах попередніх етапів освітньої соціалізації;

– вимогами сучасного ринку праці та міжнародних освітніх стандартів до здатності випускників до навчання впродовж життя та відсутністю системного моніторингу й оцінювання рівня сформованості умінь навчальної самоорганізації в українських закладах вищої освіти;

– потенціалом використання американського досвіду формування умінь навчальної самоорганізації студентів та недостатнім рівнем науково-методичного забезпечення його адаптації до соціокультурних, інституційних і педагогічних умов функціонування системи вищої освіти України.

Актуальність і соціальне значення представленої проблеми, недостатній рівень її розроблення, а також необхідність розв'язання визначених суперечностей зумовили вибір теми дисертації – **«Система формування умінь навчальної самоорганізації студентів у закладах вищої освіти США»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана відповідно до науково-дослідної теми кафедри педагогіки та менеджменту освіти Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка (нині кафедра освітніх наук Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка) «Соціально-професійне становлення особистості» (реєстраційний

№ 0116U003481). Тему дисертаційного дослідження затверджено вченою радою Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка (протокол № 9 від 09 лютого 2026 р.).

Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів та вирішенні конкретного наукового завдання. Дисертація є самостійною науковою працею, в якій висвітлені власні ідеї і розробки, що дозволили вирішити поставлені завдання. Робота містить теоретичні та методичні положення і висновки, сформульовані дисертанткою особисто. Використані в дисертації ідеї інших авторів мають відповідні посилання і використані для підкріплення результатів здобувача.

Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів та запропонованих автором рішень, висновків, рекомендацій підтверджена теоретико-методологічною обґрунтованістю його основних положень; застосуванням методів, адекватних до предмета, мети та завдань дисертації; зіставленням отриманих даних із результатами інших досліджень. Достовірність підтверджується результатами апробації на численних конференціях.

Наукова новизна здобутих результатів дослідження полягає в тому, що:

уперше: здійснено цілісний науково-педагогічний аналіз системи формування умінь навчальної самоорганізації студентів у закладах вищої освіти США як інтегрованого багаторівневого утворення, що охоплює нормативно-правовий, інституційний, організаційно-педагогічний та соціокультурний рівні; обґрунтовано й концептуалізовано систему формування умінь навчальної самоорганізації студентів у закладах вищої освіти США; охарактеризовано нормативно-організаційні механізми функціонування системи формування умінь навчальної самоорганізації студентів у закладах вищої освіти США; виокремлено структурно-компонентний склад системи формування умінь самоорганізації навчальної діяльності студентів у ЗВО США; визначено суб'єктно-рольову структуру та схарактеризовано інституційну підтримку студентів у системі формування умінь навчальної самоорганізації у закладах вищої освіти США; розроблено модель та визначено педагогічні умови, що забезпечують ефективність формування умінь навчальної самоорганізації студентів у практиці американських закладів вищої освіти; обґрунтовано характерні особливості розвитку проблеми формування умінь навчальної саморганізації студентів у закладах вищої освіти США та України; визначено шляхи екстраполяції ефективного досвіду формування умінь навчальної саморганізації студентів у закладах вищої освіти США у систему вищої освіти України;

удосконалено: наукові уявлення про шляхи ефективного формування умінь навчальної самоорганізації студентів засобами систематизації прогресивного досвіду закладів вищої освіти США (академічне консультування, тьюторство, менторські програми, цифрові освітні середовища); класифікацію форм і методів формування умінь навчальної самоорганізації студентів у вищій освіті, уточнивши їх зміст і функціональне призначення в умовах децентралізованого освітнього простору США;

подальшого розвитку й конкретизації набули: теоретико-методологічні підходи порівняльної педагогіки до аналізу процесів формування навчальної самоорганізації студентів у контексті глобалізації та інтернаціоналізації вищої освіти; наукові положення щодо адаптації зарубіжного досвіду формування умінь навчальної самоорганізації студентів до національної системи вищої освіти України з урахуванням нормативно-правових, інституційних і соціокультурних чинників.

Практичне значення результатів дослідження полягає в тому, що теоретичні положення, узагальнення та висновки можуть бути використані для вдосконалення організації освітнього процесу в закладах вищої освіти України з метою підвищення ефективності формування умінь навчальної самоорганізації студентів. Матеріали дослідження можуть бути використані:

- під час розроблення та коригування освітніх програм, академічних політик, положень про організацію навчального процесу, систем академічного консультування, тьюторства й менторської підтримки студентів;

- у практиці закладів вищої освіти України для впровадження інституційних механізмів формування умінь навчальної самоорганізації студентів, зокрема шляхом використання адаптованих елементів американського досвіду (індивідуальні освітні траєкторії, центри навчальної підтримки, цифрові освітні середовища);

- у діяльності науково-педагогічних працівників з метою вдосконалення методики організації самостійної роботи студентів, розвитку навичок саморегульованого навчання, планування та рефлексії навчальної діяльності в межах навчальних дисциплін;

- у системі підвищення кваліфікації та професійного розвитку викладачів під час розроблення програм тренінгів, семінарів і методичних рекомендацій, спрямованих на формування компетентностей супроводу студентської навчальної самоорганізації;

- у процесі підготовки здобувачів вищої освіти та аспірантів як навчально-методичний матеріал для викладання дисциплін із порівняльної педагогіки, педагогіки вищої школи, освітнього менеджменту, а також під час виконання курсових, магістерських і дисертаційних досліджень.

Результати дослідження *впроваджено* в освітній процес Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (довідка № 292 від 29 січня 2026 р.), Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка (довідка № 7-н від 30 січня 2026 р.), Одеського національного університету імені І. І. Мечникова (довідка від 10 лютого 2026 р.), Карпатського національного університету імені Василя Стефаника (довідка № 2026-01-26/06-01/364 від 17 лютого 2026 р.), Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (довідка 4/26 від 16 лютого 2026 р.), Волинського національного університету імені Лесі Українки (довідка № 03-24/01/370 від 03 лютого 2026 р.), Волинського інституту післядипломної педагогічної освіти (довідка № 103/02-13 від 02 лютого 2026 р.).

Особистий внесок здобувача. Представлені в дисертації наукові результати отримано авторкою самостійно. У працях, опублікованих у співавторстві, здобувачці належить: в публікації «The Role of Innovative Activities in Training Students Using Computer Technologies», написаної у співавторстві з А. Minenok, I. Donets, T. Telychko, H. Hud, P. Smoliak, T. Kuchai, особистий внесок полягає у теоретичному аналізі сучасних підходів до впровадження інноваційної діяльності у процес професійної підготовки студентів із використанням комп'ютерних технологій; в публікації «The features of independent work for future specialists in conditions of distance learning», написаної у співавторстві з Р. Yakimenko, M. Horvat, K. Mulyk, O. Alekseeva, особистий внесок полягає у дослідженні особливості організації самостійної роботи здобувачів вищої освіти в умовах дистанційного навчання; в публікації «Modern didactic system of open education in ukraine: problems, solutions», написаної у співавторстві з Т. Khayruddinov, M. Kuznetsova, I. Korniienko, особистий внесок полягає у аналізі сучасного стану розвитку відкритої освіти в Україні з позицій дидактичної системи; в публікації «Theoretical foundations of implementation blended learning in the process of training future specialists», написаної у співавторстві з L. Maksymchuk, T. Artimonova, L. Ishchenko, L. Vovkochyn, особистий внесок полягає у розкритті теоретико-методологічних засад впровадження змішаного навчання у професійну підготовку майбутніх фахівців; в публікації «Aprendizaje entre pares y evaluaci3n entre pares en instituciones de educaci3n superior», написаної у співавторстві з S. Chovriy, V. Vorona, H. Mahas, D. Tkachuk, N. Makhynia, особистий внесок полягає у дослідженні педагогічного потенціалу навчання між ровесниками та взаємооцінювання у закладах вищої освіти.

Апробація результатів дисертації. Основні положення та результати дослідження обговорено на науково-практичних конференціях різного рівня, зокрема:

– *міжнародних*: «Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку» (Мішкольц, Угорщина, 2025), «Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку» (Кордова, Іспанія, 2025), «Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку» (Клагенфурт, Австрія, 2025), «Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку» (Острава, Чехія, 2025), «Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку» (Афіни, Греція, 2025);

– *всеукраїнських*: «Теорія і практика цифрового навчання в сучасних закладах освіти» (Вінниця, 2022), «Інноваційні технології навчання в епоху цивілізаційних змін» (Вінниця, 2022), «Інноваційні технології навчання в епоху цивілізаційних змін» (Вінниця, 2023), «Теорія і практика цифрового навчання в сучасних закладах освіти» (Вінниця, 2023), «Теорія і практика цифрового навчання в сучасних закладах освіти» (Вінниця, 2024).

Оцінка структури дисертації, її мови і стилю викладання. Структура дисертації та логіка викладу матеріалу відображають послідовність виконання основних завдань дослідження. Робота складається зі вступу, п'яти розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел.

Дисертація написана грамотною українською мовою, стиль викладання матеріалу відповідає прийнятому в науковій літературі.

Перелік наукових праць, які відображають основні результати дисертації. Результати дисертаційної роботи висвітлено в 26 наукових працях, які відображають основні результати дослідження (21 – одноосібних), з яких: 20 статей у наукових виданнях, внесених до Переліку наукових фахових видань України, 5 статей у наукових виданнях, що індексуються в міжнародних базах даних Web of Science Core Collection та/або Scopus, 1 розділ монографії. У 10 працях, додатково відображено наукові результати докторської дисертації, з них: 10 тез у матеріалах науково-практичних конференцій.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові публікації, які відображають основні наукові результати докторської дисертації

Статті у наукових періодичних виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України:

1. Курчатова А. Магістратський ступінь та докторські програми в США: структура, вимоги та можливості для здобувачів освіти. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2023. № 1 (125). С. 456-463. DOI: 10.24139/2312-5993/2023.01/456-463

2. Курчатова А. Децентралізованість системи освіти США: особливості управління та вплив на якість освіти. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2023. № 2 (126). С. 421-427. DOI: 10.24139/2312-5993/2023.02/421-427

3. Курчатова А. Академічна та мовна підготовка в закладах вищої освіти США: підходи, програми та перспективи для іноземних студентів. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2023. № 5-6 (129-130). С. 367-374. DOI: 10.24139/2312-5993/2023.05-06/367-374

4. Курчатова А. Порівняльний аналіз вищої освіти в Україні та США: структурні відмінності та перспективи розвитку. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2023. № 8-9 С. 132-133. DOI: 10.24139/2312-5993/2023.08-09/366-373

5. Курчатова А. Особливості та структура навчання в американських університетах. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2023. № 10 (134). С. 414-420. DOI: 10.24139/2312-5993/2023.10/414-420

6. Курчатова А. Шляхи використання досвіду США з підготовки успішних студентів у національній стратегії розвитку вищої освіти України. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2024. № 1-2 (135-136). С. 514-520. DOI: 10.24139/2312-5993/2024.01-02/514-521

7. Курчатова А. Освіта в США: основні аспекти та можливості для українських студентів. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2024. № 5 (139). С. 286-292. DOI: 10.24139/2312-5993/2024.05/286-292

8. Курчатова А. Система освіти в США: висока мобільність та гнучкість навчання як ключові чинники привабливості для іноземних студентів. *Педагогічні*

науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2024. № 3 (137). С. 439-445. DOI: 10.24139/2312-5993/2024.03/439-445

9. Курчатова А. Критерії рейтингу QS World university rankings в системі освіти США. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2024. № 6 (140). С. 63-69. DOI: 10.24139/2312-5993/2024.06/063-069

10. Курчатова А. Переваги освіти в США щодо особливостей освітнього процесу та фінансового забезпечення. *Наука і техніка сьогодні*. 2024. № 13(41). С. 545-551. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-13\(41\)-545-551](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-13(41)-545-551).

11. Курчатова А. Актуальні напрямки розвитку освіти в Україні: забезпечення якості та міжнародної конкурентоспроможності. *Наукові інновації та передові технології*. 2025. № 1(41). С. 911-917. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-1\(41\)-911-917](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-1(41)-911-917)

12. Курчатова А. Основні аспекти розвитку американської вищої професійної освіти: завдання, виклики та перспективи. *Наука і техніка сьогодні*. 2025. № 1 (42). С. 667-672. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2025-1\(42\)-667-672](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2025-1(42)-667-672)

13. Курчатова А. Прерогативи формування системи вищої освіти в США. *Наукові інновації та передові технології*. 2025. № 2 (42). С. 1455-1461. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-2\(42\)-1455-1461](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-2(42)-1455-1461)

14. Курчатова А. Історія розвитку білінгвальної освіти в США: аналіз специфіки мовної політики в окремих штатах. *Наука і техніка сьогодні*. 2025. № 2 (43). С. 684-689. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2025-2\(43\)-684-689](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2025-2(43)-684-689)

15. Курчатова А. Типи шкіл та форми навчання в американській освітній системі. *Наукові інновації та передові технології*. 2025. № 3 (43). С. 1156-1161. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-3\(43\)-1156-1161](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-3(43)-1156-1161)

16. Курчатова А. Аналіз реформ у сфері освіти США та України: виклики та стратегії. *Наука і техніка сьогодні*. 2025. № 3 (44). С. 561-565. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2025-3\(44\)-561-565](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2025-3(44)-561-565)

17. Курчатова А. Трансформація американської вищої освіти як результату поєднання традиційних цінностей та сучасних викликів. *Наукові інновації та передові технології*. 2025. № 4 (44). С. 1296-1301. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-4\(44\)-1296-1301](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-4(44)-1296-1301)

18. Курчатова А. Система акредитації та структура вищої освіти США: державні та приватні навчальні заклади. *Наука і техніка сьогодні*. 2025. № 4 (45). С. 762-768. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2025-4\(45\)-762-768](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2025-4(45)-762-768)

19. Курчатова А. Особливості американської системи вищої освіти: досвід та можливості для реформування в Україні. *Наукові інновації та передові технології*. 2025. № 5 (45). С. 1215-1220. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-5\(45\)-1215-1220](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-5(45)-1215-1220)

20. Курчатова А. Особливості організації та функціонування вищої освіти в США. *Наука і техніка сьогодні*. 2025. № 5 (46). С. 824-830. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2025-5\(46\)-824-830](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2025-5(46)-824-830)

**Статті у виданнях, що індексуються в міжнародних базах даних
Web of Science Core Collection та/або Scopus:**

21. Minenok A., Donets I., Telychko T., Hud H., Smoliak P., **Kurchatova A.**, Kuchai T. The Role of Innovative Activities in Training Students Using Computer Technologies. *IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security*. 2022. Vol. 22(8). PP. 105-112. DOI: <https://doi.org/10.22937/IJCSNS.2022.22.8.14> (**Web of Science**)

22. Yakimenko P., Horvat M., **Kurchatova A.**, Mulyk K., Alekseeva O. The features of independent work for future specialists in conditions of distance learning. *Amazonia Investiga*. 2023. Vol. 12(62). PP. 240-249. DOI: <https://doi.org/10.34069/AI/2023.62.02.24> (**Web of Science**)

23. Khayruddinov M., Kuznetsova O. **Kurchatova A.** & Korniienko I. Modern didactic system of open education in Ukraine: problems, solutions. Stepanova, *Revista Eduweb*. 2023. Vol. 17(2). PP. 188-198. DOI: <https://doi.org/10.46502/issn.1856-7576/2023.17.02.16> (**Web of Science**)

24. Maksymchuk L., Artimonova T., **Kurchatova A.**, Ishchenko L., Vovkochyn L. Theoretical foundations of implementation blended learning in the process of training future specialists. *Amazonia Investiga*. 2023. Vol. 12(69). PP. 61-72. DOI: <https://doi.org/10.34069/AI/2023.69.09.5> (**Web of Science**)

25. Chovriy S., Vorona V., Mahas H., Tkachuk D., Makhynia N., **Kurchatova A.** Aprendizaje entre pares y evaluación entre pares en instituciones de educación superior. *Revista Eduweb*. 2024. Vol. 18(3). PP. 119-133. DOI: <https://doi.org/10.46502/issn.1856-7576/2024.18.03.10> (**Web of Science**)

Монографії:

27. Курчатова А. Система формування умінь навчальної самоорганізації студентів у закладах вищої освіти США. *Сучасна освіта в Україні: виклики та інновації в XXI столітті*: колективна монографія [електронне видання] / за заг. редакцією проф. Я. В. Галети; наук. ред. проф. Т. Я. Довга. Дніпро: Середняк Т.К., 2025. С. 186-209.

Наукові публікації, які додатково відображають наукові результати докторської дисертації

Тези в матеріалах науково-практичних конференцій:

28. Курчатова А. Магістратура та докторські програми в США: структура та вимоги в системі освіти. *Теорія і практика цифрового навчання в сучасних закладах освіти*: матеріали всеукраїнської вебконференції. (м. Вінниця, 23 травня 2024 р.). URL: https://ito.vspu.net/pages/konferenc/konf_digital_education/2024/Kurchatov.pdf.

29. Курчатова А. Багаторівнева структура та децентралізованість освіти в США. *Теорія і практика цифрового навчання в сучасних закладах освіти*: матеріали всеукраїнської вебконференції (м. Вінниця, 26 травня 2023 р.). URL: https://ito.vspu.net/pages/konferenc/konf_digital_education/2023/Kurchatova.pdf.

30. Курчатова А. Структурні відмінності між вищою освітою в США та Україні. *Теорія і практика цифрового навчання в сучасних закладах освіти*: матеріали всеукраїнської вебконференції (м. Вінниця, 26 травня 2022 р.). URL: http://ito.vspu.net/pages/konferenc/konf_digital_education/2022/Kurchatova.pdf.

31. Курчатова А. Вступ до вищих навчальних закладів США: вимоги та процес. *Інноваційні технології навчання в епоху цивілізаційних змін*: матеріали всеукраїнської вебконференції (м. Вінниця, 17 листопада 2022 р.). URL: http://ito.vspu.net/pages/konferenc/konf_inn_tech/2022/Kurchatova.pdf.

32. Курчатова А. Інтеграція мовних та академічних програм у закладах вищої освіти США: підходи до навчання іноземних студентів. *Інноваційні технології навчання в епоху цивілізаційних змін*: матеріали всеукраїнської вебконференції (м. Вінниця, 23 листопада 2023 р.). URL: http://ito.vspu.net/pages/konferenc/konf_inn_tech/2023/Kurchatova.pdf.

33. Курчатова А. Американський досвід у підготовці успішних студентів в Україні. *Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку*: матеріали LII-ої Міжнародної науково-практичної конференції / за ред. І. Жукової, Є. Романенка (м. Мішкольц, Угорщина, 07 січня 2025 р.). URL: <http://perspectives.pp.ua/public/site/conferency/conf-52.pdf>.

34. Курчатова А. Процес вступу до престижних шкіл США: етапи, вимоги та рекомендації для іноземних студентів. *Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку*: матеріали LIII-ої Міжнародної науково-практичної конференції (м. Кордова, Іспанія, 07 лютого 2025 р.). URL: <http://perspectives.pp.ua/public/site/conferency/conf-53.pdf>.

35. Курчатова А. Державні університети системи вищої освіти в США. *Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку*: матеріали LIV-ої Міжнародної науково-практичної конференції (м. Клагенфурт, Австрія, 07 березня 2025 р.). URL: <http://perspectives.pp.ua/public/site/conferency/conf-54.pdf>.

36. Курчатова А. Переваги освіти в США щодо особливостей навчання іноземних здобувачів. *Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку*: матеріали LV-ої Міжнародної науково-практичної конференції (м. Острава, Чехія, 07 квітня 2025 р.). URL: <http://perspectives.pp.ua/public/site/conferency/conf-55.pdf>.

37. Курчатова А. Провідні позиції американських університетів у світових рейтингах: високий рівень викладання та інноваційні дослідження. *Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку*: матеріали LVI-ої Міжнародної науково-практичної конференції (м. Афіни, Греція, 07 травня 2025 р.). URL: <http://perspectives.pp.ua/public/site/conferency/conf-56.pdf>.

Дисертація Курчатової Анжеліки Віталіївни «Система формування умінь навчальної самоорганізації студентів у закладах вищої освіти США», подана на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти є самостійною та завершеною науковою працею, відповідає вимогам, передбаченим п. 7-9 «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук» (постанова Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197).

УХВАЛИЛИ:

1. Рекомендувати дисертаційне дослідження Курчатової Анжеліки Віталіївни «Система формування умінь навчальної самоорганізації студентів у закладах вищої освіти США» до розгляду у спеціалізованій вченій раді на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

2. Затвердити розгорнутий висновок кафедри освітніх наук щодо докторської дисертації Курчатової Анжеліки Віталіївни (додається).

З даного запитання відбулося голосування.

Результати голосування:

«за» – 8;

«проти» – немає;

«утримались» – немає.

Постанова і висновок прийняті відкритим голосуванням одноголосно.

Головуюча на засіданні фахового семінару

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри освітніх наук
ЦДУ імені Володимира Винниченка

Наталія САВЧЕНКО

Рецензенти:

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри освітніх наук
ЦДУ імені Володимира Винниченка

Оксана ФІЛОНЕНКО

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри освітніх наук
ЦДУ імені Володимира Винниченка

Наталія САВЧЕНКО

доктор педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри освітніх наук
ЦДУ імені Володимира Винниченка

Микола ДУБІНКА

«24» березня 2026 р.

ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА
"Засідуючий підпис"
Начальник відділу кадрів
Дмитро ПЕРЕВЕРЗЄВ